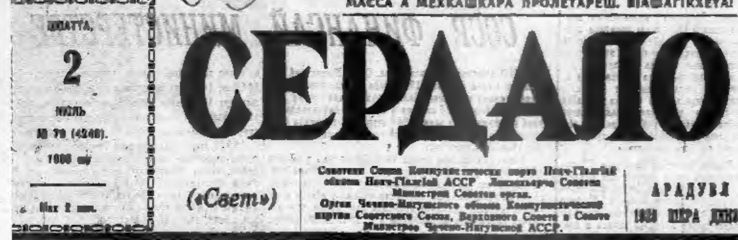

МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

КЪИАТТА, 2 ИЮЛЬ № 79 (4240). 1988 шо

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союзан Коммунистически партин Нохч-ГIалгIайн обкоман Нохч-ГIалгIайн АССР Лакхарчу Советан Министрийн Советан орган.

Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕКИ

Мах 2 кап.

КЕПАЙОАЗОН НИЗ—ЦУН ГIУЛАКХЕХ ЛАТТ

...а доагIам хилиъа йоккхе чIоаггIа сий дешн боанзн да советски кепайоазув. Цунах ...идан къахьга йолаш, партий доалдам, дух... вахага дIакхоачам хилар, демократии, ...а органически бувзам хилар сана дола... – дика ленински гIулакхаш. Советски ке... ...оно дешачарна кIоаргга воздействи ен хи... ...лгалдоал, эттIара хьалха, парте халкъа ...духьача цун идейн дог уравнадеш йол... ...ица, коммунизм хьалъара эттара актуаль... ...йола проблемаш утуве, къахьегамхой ...ски инициатива хьалаьлла а цунна дестам ...даргна дагалаттарех, царна гаргара а де... ...олча хIамех гучакха ялде харда.

Нохч-ГIалгIайчен кхашка

ХIАРА ГЕКТАРА ТIАРА—25 ЦЕНТНЕР

ГIудермесски районера «Гудермесский» яхача совхоза механизаторама укх шера чуяча елам а гураха дийнача ма болча хлатий 2539 гектар. Цу майнах хIаъ... хьекха ялнар 1670 гектара ...ялнар 1147 гектара а. Кхет-хетта йоачам ху... совхоза механизаторама сихаль чака... доах хлаташ чуяцара балхам. Йоачан йоачача хIара салтатих пайда а ийбем. Укхаза шера бакъйнаб кхебаь хьун... хьах, хIама тIера из доалийтам, болоц чуяпа бола къевсам. «Кхай тIа цхьанкхе а на из буейтала!» — денза ...из а болам къахьегам ба совхоза механизатораш. Юхтьанна дахча доархIамашка дилача, укхаза хIара гектара тIара 18,1 центнер хлат чуяц.

Гикагга доха хьекхи... чаш дахьад коммунист Иван Федорович Стефче... да кулгаладеча коммунистически къахьегама цхьоалагIча бригада йоалтива. Уж хIаьмалехьа 130 гектар йолча майла тIара шуха чуйлва ...хьаьб. Из чуйнаб хьа... ...хкары ...дари ...хьаь... кхетарга а доалам. Укхаза хIара гектара тIа... 25 центнер ялхаб.

Касарам хьаь а ...дем сердача лакха хьо... кхаьн ...ахар бригада механизаторама Висаъ... Султана, Темирбулатов Махьмада, Прутько Николая. Царех хIара ...хIара ...ийнадьа ...мах ...лат 300 — 400 центнерага дIалхоачадера.

Совхозе болхьа йо... ...ко-ю хьаддонта ...р... ...ижалчаш ...хцийцара. Цу гIулакха укхаза ...доланд ...бола хлатам чу ма ...ма а уж хинача дахьтама доакъаранта ...ахьхIа культурам хIо... йолча. Цу тайпара уж культурам дIаеро торо хуалйтарна гураха цар ...тих ...снос ...алл...

сонгIа, концентрированни доакъаранта ххы тIа лакха хлат кхаца а.

Хлатам чуяцилге а, уж тIахиика дахтам сахьита а, цига культурам дIаоьига а цхьоггIа цхьана чакхдоахам хилар бахьан толаш совхозе майнах дIае саъч... 800 гектар йолча майнах ...хIамзалехьа дIайийна ялнай. Ахтув болча хьалех пайда а эйбем. Планал сонгIа массеха бIаь гектар ххы а доакъаранта лахьрхIа культурам дIаоьига хаьрзIад укхаза на бола хлатам чуйнцача дахьтамна.

В. КАЛАШНИКОВ.

Гектара лоархIам лакхбара

ЯЛАТ—ДАЬХЕННА

СИХДЕ КХАШКАРА БАЛХАШ

СССР ГЕРВАШЦАРЧА ИКЗИЙ ТIЕМА АКАДЕМЕШ ЧАКХЬАХАРИЙ СИЙЛА ПРЕМИЕ ВIАШАГIКХЕТАР

СОВЕТСКО-ФРАНЦУЗСКИ ДЕКЛАРАЦИ

СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Председатела Н. В. Подгорнис Французски Республика Президента Ш. де Голлес 30 июне Кремле куьг таьӀна лелир советско-французски Декларацин.

Цу тӀа йоах, СССР Лаккхехьарча Совета Президиумон Советски правительствай бийна баьхна 1966 шера 20-ча июнера денз 1-ча июле кхаччалца Советски Союза хьаьший хиннаб Франце Республика Президента господин де Голли.

Республика Президента Москве беседаш хиннай Л. И. Брежневца, А. Н. Косыгинца, Н. В. Подгорнеца. Шинна а мехка юкъе латтача доттагӀаллин гӀулакхашкен исторически бухзамашкен хьежна долча цӀенача нег тӀарча хьалашка чакхъяьлар уж беседаш, цар йиш хилийтар дунен халкъашта юкъерча йоккхийча проблемаех а, хӀьта иштта советско-французски гӀулакхий дешаех а пайданен кӀоаргген вӀаши дагадовла а.

Эттара хьалхарча аргӀанна, йоах Деклараце тӀа, советски пачхьалхкен хелтелашен инарала де Голлен уйла тӀаьххийтар ерригача континенте боарамера хьал оттаделга, хӀьта долче, бокъоцца болеи чӀоагӀен машар оттабелга а шоаш къоастаярах чийша долаш йолча европейски проблемашта. Советски Союзан Францеиен доагӀача даькъа лаьрхӀача дешдела къамаьл эттара хьалха европейски кхерамалени германски дешен хьакъехьара къамаьл да, хӀьта багӀонаш царех шоашта хетараш дуйцаш дӀа-юха даги а яьлар.

Шаккхе а правительство раьза а Европа проблемаш эттара хьалха европейски доалонел чухьа къоастае езаш лархӀара. Цар хьакхайкхалир юкъе оттае езаш йола соглашенеш хра хилаеза дергдеаца хьалаш вӀашгӀоехьдоахача континента пачхьалашкашта кхаачаш тӀалахийтара, белггала, аьлча, Малхбузехьени Малхбоалехьени дерригача мехкашта юкъера кхохиаш кӀаьллуш дола хьал оттадера шоаш тӀехьа хилар, хӀана аьлча цу тайпарча хьало уж вӀаший таргайигаран барте кхаран, хӀьта долче, хьалхашка утташ йола проблемаш [illegible] дегӀаедеш вӀашаьхьа кхачаран дӀа чакхеш хилийтар.

Шинна а сагӀоно раьза хинна бакъдир. Европера гӀулакхаш лергтӀалакхара даькъе хӀанаце а тоъал прогресс аь хилар. На гӀулакх дӀахо даьа дез ерригача Европо цхьана беркате гӀулакхаш лелабарга бола никъ, доххера а, хьабелхиаргадигахьа а долаш.

Декларацце тӀа йоах, Советски Союзаи Францеи барт вӀашагӀкхийтар, цар шоайла цхьана гӀулакхаш лела даро цу тайпарча эволюцена юкъе хоалахьбоалаш дола даькъа лаца йиш йолаш хилар. Цар раьза хинна бакъду, шоашта доагӀача даькъа, аьлча, инарал де Голль Москве варцей боагӀаш болча советски кулгалхоша цу хьакъехьа цо аьча беседашцен чӀоагӀьаь йола дархӀамера прогресс укх тӀехьарча шерашка хӀанзе хинна хилар. Цу новкъа дӀахо баха раьза ба уж, дерригa европейски мехкаш шоаш лелаеча гӀулакхашта кӀеаиткӀелага раьж юкъеоза а гӀерташ.

Къулба - Малхбоален Азерча гӀулакхашка хьежар. Бакъдир, Индокитайски ахгӀайген тӀарча гӀулакхаша Вьетнамера балами их хӀанак хулгеи кхы тӀа чӀоагӀлеш а хӀанна иштта ловллахарча пачхьалкхений — Камбоджий Лаосен гӀулакхаш тешшаме чӀоагӀа ца хиларга вугаш а бела цу мехкара тӀом бикъбалаяро тӀатӀа дуккагӀа сагот дайташ хилар.

Советски правительствай французски правительствай дӀахо а лерхӀ, машара гӀулакха кхерамо долча цу хьалашта кӀаьхардовлара аьхха ше цаӀ мара боаца никъ мичча бесса гӀийрта а кхы мехкаш Вьетнама юкъе тӀерийла дӀа а довккхаш, 1954 шерарча Женевски соглашеней дарда тӀа доца къоастаделга хилар. Уж раьза ба цу маькъаца дӀьхо а информаци дӀа-хьа тела а шоашта хетараш вӀаши пайсле а.

Шинна а сагӀоно йийцар гера кӀалахкхара проблема. Хала а хеташ бакъдир цар, массане а цӀендаьш тӀакьошам доаттабеш гера кӀалахкхара, иъхьа тӀа доалара кӀахзаца барт вӀаштӀехьбаьнна ца хилар. ОагӀонаша белгалбаьккхаи ядерни гера доаюшашарe машара гӀулакха тӀатеса хьерам. Даниа дергӀоацӀеш лаьрхӀар, цу тайпара гера шоай балахьа долаш йолча державаша бокъонца гера дӀалоаккхилга Ӏалашде могаргдолаш йола средствааш юкъедита.

Шерра дийцар шинна а мехка юкъера экономически цхьана гӀулакхаш лелаелга дӀахо прогресс а йолаш дегӀаккувлара дешаш.

Цар хьакхайкхалир экономически гӀулакхаш дегӀакхувлар дукха СССР-ан Францеиен юкъера дукхача ханна аь торгови соглашени шийдерригача доакъошца кхоачашъь па Ӏеш, вӀаши юкъера торгови бувзамаш соглашене тӀа оттадьача дергхӀарий деалонек а тӀеххоахаш царлар дукха кхоачешъьярa а шоай йоккхий торговаш йолчах дог тийша шоаш хилар.

ОагӀоний бокъечца барт вӀашагӀкхийтар шинна а мехка лаккхара вилалаш юкъе а болаш йола массава а болк бу советско-французски вӀашагӀъийна комисси вӀашагӀйоахара дьаапъехьа, юкъе аь йолаш йола торгови, экономически, Ӏилма - технически соглашенеш кхоачашъьяра практически дешашца ца хан-ханнахьа хьожаргйолаш.

Шинна а сагӀоно чӀоагӀа уйла тӀаьхийтар культура, Ӏилма, техника даькъе обменаш яра, цу тайпарча обменашка доттагӀала гӀулакхаш чӀоагӀдара повкъостал дергйилар а цу цхьан ханта шинна а сагӀон хьашташта уж пайдане хургхилар а лоархӀаш.

Декларацие тӀа белгалдоаккх, атомни энергех машара гӀулакхашта пайда эцара СССР-ан Францеиен юкъе цхьана гӀулакхаш леладара воазонашта чухьа дикача результаташка кхачар бакъле беседаш йиш хилийта хилар. Кхыча мехкашцарча гӀулакхий министраша кулгаш ягдаьа космически аре машара гӀулакхашта Ӏомадаргхьа кхесттадаргха юкъе цхьана гӀулакхаш леладара хьакъехьа соглашение а. ХӀьта иштта шина технически экономически гӀулакхий лелаелга хьакъехьа дьакъедолча соглашенеа а. Советски правительствай французски правительствай а хӀам бу [illegible] мехка [illegible] цхьа [illegible] лакхаш [illegible] йолча цу шин соглашене

Иштта лаьрхӀар Советски Союзан Францеиен юкъе консульски конвенци а цу гӀулакхь эттара гӀиртарча хана переговораш йолае а. Цраьшта юкъе дӀахо а хан-ханнахьа консультацеш лелае лаьрхӀар шинна а правительствай.

ВӀаши юкъера контакташ эттара лаккхагӀча боараме чӀоагӀъяр дукха Советски Союзай Францей решени аьй хетар [illegible] ЯӀа яьхна [illegible] хургйоацаш [illegible] послании [illegible] пайза [illegible] йиш хургйолаш долча Кремлан Елисейски дворецай юкъерча дукхьаьларча бувзамий линии оттае аьнна.

Инарала де Голла официальни визитаца Франце хьийхар шийна переговораш еш хинна советски кулгалхой — Л. И. Брежнев, А. Н. Косыгин, Н. В. Подгорный. Цар из баркал а долаш хьатӀаийцар СССР Лаккхехьарча Совета Президиумей Советски правительствай цӀерах.

Инарал де Голль СССР-е вена визити цу визитаца хувзаленна аь беседаш Советски Союза а Францеиа а юкъера, советски халкъан французски халкъан юкъера барт-йиш тоадара юкъе лоаца тешаме доккха дакъа да. Цу тайппара, цунца чӀоагӀийр цивилизаце кхуврч болаш йолча шийй традиционни роль дӀахо кхы а дукхагӀа хьахьохие а дерригача дунен тӀарча прогрессен машарен дукха цхьана тӀулакхаш чакхдаха а лелаш йолча Европе юхаметтаоттаеш латта тешама уйла.

(ТАСС).

ХӀАРА ШЕРА ДЕЗДУ «ТОРГОВЛЕ БОЛХЛОЧУН ДИ» ЯХА ЦӀЕЙ ОТТАДАРАХ ДОЛА

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

СССР Лаккхехьарча Совета Президиумо оаша бут «Торговле болхлочун ди» яха цӀей хӀоттае. «Торговле болхлочун ди» яха цӀей хӀара шера июла дуьххагӀа кӀиранди дезде.

СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Председатель Н. ПОДГОРНЫЙ.

СССР Лаккхехьарча Совета Президиума секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1966 ш. 29 июнь.

* * *

Керда цӀей — «Торговле болхлочун ди» дезлойла оттаьаьд. Из продавецийи официантий а, поварийи кассирий а, буфетчикийи товароведийи а, предприятей кулгалхойи Ӏилма-тоххамаш институтий специалистийи а — а, предприятей кулгалхойи Ӏилма-тоххамаш институтий специалистийи а — Советски пачхьалкхен а кооперерригача 4,5 миллион чаш юкъе болча Советски пачхьалкхен а кооперативни а торговле эскара цӀей да. СССР торговле министра хьалхарча заместитела С. А. Трифонова аьлар:

Халкъа хьал-торо лаккхъяра кертерь никъ кхаьхьстамах тела мах дегӀаахар долча кердача пятилетие кхы а поакгӀа дегӀайоагӀа советски торговле роль. Советски маьха вахара хьал боккъала а лакхдалар хьагучи доалийташи Ӏалашдеши дола вай халкъа боахамаш дакъа да из аьнна цуи цӀ[illegible] лаккхарах тӀехлар ивар хургдац. Цу тӀа гӀоана хьаьтта гуш хила дӀацӀи лаккхарах тӀехлар ивар хургдац. Цу тӀа гӀоана [illegible] мехкара торговли, общественни кхачаи гӀулакх дикагӀа тоадара дешай, торговле болхлой къахьегама хӀинн вай партей правительствай ю теркон йоаххен.

(ТАСС-а корр.).

Грозненски швейно - производственни объединене керттерча фабрика йиълагӀча цеха коллектив я шера план ханал хьалха кхоачашъяра социалистически лахь эттара хьалха дӀайоалар. Доккхий социалистически декхараш тӀа а яйца, уж толамца кхоачашду цо. ХӀамаш тегара ах шера план итт ди ханал хьалха кхоачашъяй цеха болхлоша. Планал совгӀа тийга хӀамаш пхи эзар сома маьха я.

Къаьстта дика къахьегарца белгалъяьнна я Саматнева Евгенийся Тлисова Ниназ кулгаллеча участкай коллективаш. ХӀара сменах нормаш 108—110 процент кхоачашъю цар. Цига иштта дика болх беш ба ик. Собко, Ужахова, кхыбараш.

ХӀана Сайнахь-Йоккхача Октябрьски революце 49 шу дуза денна сийленца накъа яхара керда социалистически декхараш тӀайийцал цеха болхлоша. Шера план цхьоалагӀчь декабрга кхачалехьа кхоачашъе дош деннад цар. Планал совгӀа тега лерхӀ 10 эзар совгӀа сома маьха хӀамаш. Цул совгӀа укх шера итт класс чакхъяьккха баьнначa дешархоех 30 саго хӀачаш тегара говзал Ӏомае лерхӀ цар. Уж декхараш шоаш кхоачашдара хӀара [illegible] ба [illegible] болха [illegible] ш. Хьаре [illegible] хӀинна [illegible] тераш.

Сурта тӀа: коммунистически къахьегама ударникаш М. Сойко, Л. Ужахова, Е. Каспарова.

М. Менаева сурти тексти.

СССР ФИНАНСАЙ МИНИСТЕРСТВЕ

СССР Финансай Министерства, СССР Министрий Совета [illegible] мукъа а болаш, 1966 шера 1 июле денз арахеца сберегательни кассашка гӀолла бехача ваха юкъе дӀа[illegible] йола 1966 шерара 3 процента пачхьалкхен чура кхажамаш уха заем. 1966 шерара 3 процента пачхьалкхен чура кхажамаш уха заем арахецара условеш укх кӀалхахьа кепа тох.

ХӀанз укх сахьате лелаш йола, 20 шу хл а йиала 1947 шера арахийцача 3 процента пачхьалкхен чурча кхажамаш ухача заема облигацеш, хьалха а санна, сберегательни кассаша паргӀатта йохкаш иеши а оттаьча ханашка чакхйоахаргйолча керттерчен кхы тӀа йолчен тиражашта юкъайолхаш а я. 1967 ш. 30 ноябре цу заема тӀехьара тираж чакхъьаьккхачул тӀехьагӀа 1968 ш. 1 январега кхаччалца цу заема облигацеш 1966 шерарча 3 процента пачхьалкхен чурча кхажамаш ухача заема облигацешца, аьттув а болаш, вешта аьлча, курсовой разница ца а луш, хувца бокъо ю уж ярашта.

1947 шера арахийцача 3 процента пачхьалкхен чурча кхажамаш ухача заема кхажамаш даьха облигацеш а, хӀьта иштта шоай маьхах юхайе езаш йола цу заема облигацеш а 1970 шера 1 январь тӀаккхаччалца царех доагӀар дӀаеца тӀаяхьа йиш йолаш я. ДоагӀар дӀаеца тӀа ца йиахьа облигацеш из ха тӀехъаьча шоай махах а йоал, царех хӀама а дагӀац.

1966 ШЕРАРА 3 ПРОЦЕНТ ДОЛА ПАЧЧАХЬАЛКХЕН ЧУРА КХАЖАМАШ УХА ЗАЕМ АРАХЕЦАРА УСЛОВЕШ

1. 1966 шерара 3 процента пачхьалкхен чура кхажамаш уха заем арахец, 1966 шера 1 июлагара денз 1986 шера 1 июлага кхаччалца йола ха а йилла.

2. Заема облигацеш паргӀатта сберегательни кассаша йохка а йохь, иэ а ю.

3. Заем арахец къаьст-къаьстача разрядех, хӀара разряде 100 миллион сом а долаш.

Заема хӀара разряд латт 100.000 серох—№ 100.001 денз № 200.000 кхаччалца. ХӀара сере чурча облигацей 01 денз 50 кхаччалца йола номераш я.

4. Заема облигацеш арахец 20-и 10-и сома маьхе. 10 сома маьха облигаци ткъаь сома облигаце ах я.

5. Заема облигацеех бола берригa пайда ухаш долча кхажамий формехьа дӀател.

ДоагӀаргдолча кхажамий ерригa а сумма ткъаь шера юккъера лаьрхӀача шера керте 3 процент хулаш оттаьй.

Заема йиллача ткъаь шера хана чухьа кхажамаш доагӀа ерригача облигацеех 30 процента, хӀьта юхейига 70 процент хула облигацеш заема йилла ха йистехьча шоай маьхах юха а яц.

Кхаж бена облигаци, дӀахо деттача кхажамашта юкъе а хургйоацаш, юкъера дӀайоал.

Заемах доахь кхажамаш оттадэй ткъаь сома облигацех фун шоай мах а тӀехьа 5000, 2500, 1000, 500, 100, 40 сом долаш (10 сома облигацех бечача кхажах ах ду).

6. Заема оттаьча 20 шера хана чухьа 160 тираж хул — хӀара шера 8 тираж а хулаш.

Кхажамаш доаха тиражаш хул 1966 шера денз, СССР Финансай Министерствай уттаеча ханашка.

7. Кхажамаш доахача тиражашка заема хӀара разрядах ерраь кхажамаш ух:

Ткъаь сома облигацено боагӀаш заема боккхал (облигаца шоай мах а юкъе болаш)	КХАЖАМАШ ДОАГӀА: Цхьан тираже — кхажамий дукха	КХАЖАМАШ ДОАГӀА: Цхьан тираже — доагӀача кхажамий сумма (сомашка лоархӀаш)	КХАЖАМАШ ДОАГӀА: Ерригача 160 тираже — кхажамий дукха	КХАЖАМАШ ДОАГӀА: Ерригача 160 тираже — доагӀача кхажамий сумма (сомашка лоархӀаш)
5000 сом	2	10.000	320	1.600.000
2500 сом	5	12.500	800	2.000.000
1000 сом	20	20.000	3200	3.200.000
500 сом	109	54.500	17440	8.720.000
100 сом	750	75.000	120.000	12.000.000
40 сом	8.514	340.560	1.362.240	54.489.600
ДЕРРИГА А	9.400	512.560	1.504.000	82.009.600

8. Кхажамаш даьха облигацеш а, хӀьта иштта кхажамаш а даьккхаа, шоай маьхах юха дӀаеца оаш облигацеш а цар мах дӀадоаккхара 1988 шера 1 июлага кхаччалца тӀаяхьа йиш я. ДоагӀар дӀаеца тӀа ца йиахьа облигацеш из ха тӀехъаьча шоай махах а йоал, царех хӀама а дагӀац.

9. Облигацеш йохк СССР Финансай Министерства уттадеча маьхах, хӀьта ийш — цар шоай маьхах.

10. 1966 шерара 3 процента пачхьалкхен чурча кхажамаш ухача заема облигацеш а царех доаха кхажамаш а пачхьалкхен налогаш оттаргйоацаш мукъалоал.

КХАЖАМАШ УХА 3 ПРОЦЕНТ ДОЛА ПАЧЧАХЬАЛКХЕН ЧУРА ЗАЕМ

Копайоаеи тӀа дӀаххайкадьаь 1966 шерара кхажамаш уха 3 процент дола Пачхьалкхен чура заем арахецаш хилар. Цу заема облигацеш йохка йолалургья укх шера 1-ча июлера денз.

Цунца цхьана, хьалха а санна, сберкассаша паргӀатта йохкаш а ийеш а хургья, хӀьта иштта керттерчен кхы тӀа йолчен тиражашта юкъе йолаш а хургья 1947 шера арахийцача кхажамаш ухача 3 процент долча Пачхьалкхен заема облигацеш.

Цу заема условеш, дукха согӀазнашагӀа йоаццаш, цхьатарра хургья. Шинна а заема облигацеш цхьатарарча маьхий — 20 сомех 10 сомех я. Уж сберкассаша паргӀатта йохка а йохь, иэ а ю. Царех боала пайда нахаа дӀател ухача кхажамех, цар сумма оттаьй шера керте 3 процент а долаш ткъаь шера йолча хана.

Цунна цхьана цхьайола шоай башхалонаш а я царех хӀара заема. Масала, 1966 шерарча 3 процент долча Пачхьалкхен заема облигацешта кхажамаш деттаргда хӀара цхьанцен ах-хӀи бутт массаь бала а шерра-шера 8 кхаж тохаргба укх ханашка: 15 феврале, 30 марте, 15 мае, 30 июне, 15 августе, 30 сентябре, 15 ноябре, 30 декабре.

Укх шерах шоллагӀча ах шера кхажамаш деттаргда: 15 августе—Ленинграде, 30 сентябре — Тбилисе, 15 ноябре — Киеве, 30 декабре—Москве.

1947 шерарча заема ухачул кхаьхагӀа кхажамаш ухарга цу заемах, хӀана аьлча цига юкъе хурглац 10 эзар сом доаха кхажамаш, хӀьта пхьадолча доккхийча кхажамий хула кхевиг-лукха чухаьха а хьакхай. Заема йиллача ткъаь, шера йолча хан чухьа ерригача облигацех 30 процента кхажамаш доагӀа, къаьнарча заемагӀарча 25 процента кхетал.

1947 шера арахийцача 3 процент долча Пачхьалкхен заема облигацешта кхажамаш деттаргда, хьалха а санна, хӀара цхьанцхьа бутт массаь бала. Укх шера 30 июле Донецке тохаргба керттера 112-гӀа кхаж, 30 сентябре Москва—113-гӀа керттерен 19-гӀа кхы тӀа болен кхажамаш, 30 ноябре Усть-Каменогорске—114-гӀа керттера кхаж.

1967 шера 30 ноябре цу заема облигацешта тоха тӀеххьара кхаж тохачул тӀехьагӀа облигацеш ярашта бокъо лу цар бутт баллаца йолча юкъагӀа, вешта аьлча, 1968 шера 1 июль тӀаккхаччалца уж 1966 шера арахийцача 3 процент долча кхажамаш доахача Пачхьалкхен чурча заема облигацешца, латгаш хьалаш а доалаш, вешта аьлча, курсовой мах балаш а ца беш, хувца.

Кхы аьттоваш а да 1947 шера облигацеш лелаераш хулаш. Ишьадале, цу заема облигацешта тоха болча 120 кхажах, хӀанналехьа 111 кхаж тоха хиларцеи кхы тӀа тоха бисача 20 кхажах хӀанзехьа 18 кхаж тоха хиларцеи дукхаленна дӀахо йолача хана цу заемах кхаж ба могаш хилар хӀара кхаж массаа тоха ассамдека, хӀьта цу заема облигацеш йолаш хилар тӀехь-тӀехьагӀа дукхагӀа пайдане а хул, шоалагӀа-дале, цу заемах 10 эзар сом дола кхажамаш доаха, хӀьта уж кердача шоайх доахаш а дац.

Моттигашкарча финансови органий болхлоша, Пачхьалкхен кредитаи сберегательни гӀулакхаи тӀо шера комиссеша мукъа юкъе шерра кхетама болх боаржабаппа баргбац, царга 1966 шера арахецача а 1947 шера арахийцача а заемий условеш дӀакхетайойтаи.

Т. ЯХШААТОВА.

Пачхьалкхен къахьегама сберкассай пачхьалкхен кредитан Нохч-ГӀалгӀай АССР Управлене начальник.

ТАХАНАРА АЛЖИР

Дунен тӀара хьалхахатта нийсаш чӀоагӀа уйла тӀаьххийта ладугӀаш да Алжира событеш дегӀаахарга. Африкански континенте цхьаккха а кхы тайпа моха хургбац шийпаргӀатон къам кхычарех тийша хӀама довцаш хилара бахьан долаш доаттабеча къовсие селлара йоккхий хаонаш. ТӀакхаьча, моастагӀал долча империалистически низашкахьара хинна селлара доаца лукъале дейн. Дуккхача алачаш дакъа а йоацаш, бархӀ шера цӀий мехкалеш колонизаторашта дукъала тӀом доаттабаьчул тӀехьагӀа чӀоагӀийр алжирски халкъо шийй мукъалола пачхьалкхе дегӀаахара йола шийй бокъо.

Миллионаш болча алжирски ахархоша Ӏалашьяте йоккхий сагатонаш шоашта тӀанйигай шоай мехка къаман суверенитета атрибуташ ахари лаьтта цу тӀа бола бечар доалахьа хилийтари дуккъа нийца ца Ӏеш. Алжирски городашкара къахьегамхой къаман - кортамукъален эскара вуряхех дӀабаттабеннаб. кхыча мехкашкара баьхкача зарватчикашта дукъала шоай съ ца кхоаеш дийтаб иштта паргӀатта къа а хьегаш, цу къахьегамах хьадаьннача беркатех пайда эцараш боккъонна бола Алжира рузкъай дай хургбола бокъо Ӏахар дукъа а.

Законах хила доагӀача тайпара за, французски кортамукъален революция 1962 шера [illegible] эвлаинга а. байдае дӀабахача колонизаторий боахамаш шоай бе дехка йолаенна самоуправлене комитеташ алжирски городашкен мехка юрта районашкен хьахила йолайлар. Цу сайппаш экономике ше шийна доал деш йола сектор хьахилар алжирски революци халкъал доалдаш хилар. Производства средстваш халкъа [illegible] хилара тӀаерааль йола къахьегамхой шерра инициатива закон а деш чӀоагӀйийр 1963 шера март [illegible] декретешца. Самоуправлени къаьстта шера лышшай мехка юрта боахаме, цунна юкъебахтияа бола дукхха а дукхагӀа бола нах. Цхьайолча ханеех, юрта боахаме ше шийна доал деш йолча сектора йоалахьа [illegible] хьалха боккхийча французски колонистий йоаааха хиннача лахкa дикагӀа лаьтта 3 млн. гектар. Цу лаьттанка вӀашагӀъеллар юрта боахамера 150 эзар болхлочеа болх хуш йола 2 эзар самоуправлене комитет. Кхыча мехкашкара баьхкача лаьттанашкара самоуправленийн юха хьадахьхача лаьттанашкара самоуправлени, хьажкам а хинна дӀаттар моттигерча феодалий эксплуатаци тӀера дӀа ца йоалаю бисача бӀешо эзараш болча алжирски ахархошта.

Цудукха самоуправленена дукъалдаьлар Алжирера буржуазно - помещикий тӀоарашта цар букъатӀехьашка латта империалистически низаш. Ше шийна доал деш йола сектор юрта боахамен промышленностен ца ержийта, самоуправлене хьей ше харпахъьяккха гӀерташ шийй хур дера реакце. Цу тӀа а шоаш шоашта доал деш долча боахамий хила йоагӀача тайпара йола технически опыт ца хиларах, произукпа ескъача хана нийслуча цхьацадолча тӀахатох. дегӀаукхача юкъе нийслуш йолча кхыча халонех аьхха шоай хьаштагта пайда эца гӀертар реакционни низаш. Феодалеги йоккхача буржуазеги йола контрреволюционни элементаш къаьстта чӀоагӀа догдохкаш яр 1965 шера 19 июне хиннача событешка. Самоуправленена хьахамболаш хӀама тоxaра аьттув болаш йола ха лоархӀар цар царех.

Цхьабакъьла, реакце догдаьха уж хӀамаш кхоачашкулга дегӀа хиннакац. Алжирера событеш дӀахо дегӀаахаро хьахьеххар, революцен яр бакъан холаш шоашта кхоагӀдаьнна хӀамаш къамегамхошка дӀакховсийта могаргдолаш дола низаш ца хилар. Самоуправлени йиаза хьаллоалаш паргӀолаш дола низаш ца массе тайпа гражданско болча наха юкъе хинна ца Ӏеш, халкъо шийн хьаальча алжирски эскара юкъе а. Белгалдоалаш гӀулакх да дукхагӀа бола алжирски эпсараш ахархоех баьнна хилар, цудукха цаоне къаьстта чӀоагӀа хов ше шийна доал деш йола сектор чӀоагӀъялар. «Эль-Джейш» яхача алжирски эскаре политически орган долча журнала гучъаьхна хаоре, самоуправлени — из алжирски халкъо ше хержа никъ ба» яхаш, чӀоаггӀа критика йора «болхлошен ахархошен шоай бе ехкача предприятешкара производство толхае а гӀерташ, Алжир дегӀаахара хӀанарча лаьхъа» дукхьалбарашта.

Алжира кердача кулгало чӀоагӀа терко ю ше шийна доал хара сектора. Хуари Бумедьен керте латтача Революционни совето соахка ноябрь беттахье а соцам бир, самоуправлени кхержа баьнна, чакхбаккхаза баргбоцаш бола керттера никъ» хилараx. Алжира къаман кортамукъален Фронта кулгаллечен локерчан организацешка цу хана денз цкъа хьежа Ӏейнабац юрта боахамерен промышленностерен ше шийна доал деш йола сектор чӀоагӀъярца юкъедаьча тайп-тайпарча проблемашка. Цу проблемех дукха язду алжирски кепайоаено а, къаьстта а «Революсьон а травай» яхача кӀиранна цхьаьза араюлача алжирски профсоюзий органо.

Укх шера бӀаьстан юкъе самоуправлене кӀира чакхдаьккхар ерригача Алжире. Дуккхача наха хьаллоацаш долча цу гӀуллакхо лерхӀар—ше шийна доал деш йолча сектаро доаха толамаш дӀадовлийтар. Митингашкен торо доаха толамаш дӀадовлийтар. Митингашкен собранешкен Алжира ахархоша, болхлоша, интеллигенце чӀоагӀа къамаьлаш дир городен юртен хулаш латта демократически хувцамаш хьалдовлаш, гучадоахар реакционни низашта дезаду тийшабалхаш.

Алжира правительства укх тӀеххьарча хана массех доархӀамера гӀа баьккхаб промышленноста даькъе а частни капитала повиппеш меттер дукъа. Революционни совета председатела Хуари Бумедьена 8-ча мае хьакхайкадир кхыча мехкашкарча йоккхийча компаней доалахьа хиннача аьшка, хьаш, цинк доахача цхьайтта рудникана национализаци еш хилар. Алжирски Ӏаьдалаша аьча цу решене чӀоагӀа холуш хӀама техар Алжире деча социально - экономически хувцамашта чурча реакцеца цхьана новкъарле е гӀерташ йолча монополей хьаштагта. Рудникий тохах доккхача даькъа национализаци аьтул тӀехьагӀа массаза а шоаш лелаль саботаж йолайиp кхыча мехкашкарча собственникашта. Масала, Тлемсена районе цинк доахача шахташка национализаци аьча компаней агенташа дӀакъайлар хьайоаккхаш йола безал Марокко территоре тӀарча обогатительни фабрике кхухьаш хола нахьъаш. Цул тӀехьа реакце безам хиннабар национализаци аьча предприятешка леттӀа болх ца байта а цу цхьан ханна Алжиран Марокконек юкъера гӀулакхаш вгӀахе а.

Реакционни низаша къаьстта чӀоагӀа духьале ю провинце демократически хувцамаш даре. ХӀана а буржуазнии кагий буржуазнии элементех цӀенъенна яланза я Ӏаьдала муниципальни органаш. Массе сагӀорахьара готьал эксплуататорски классаш фуннагӀа дах а периферера шоай позицеш карара ца яийта гӀерт. Укх шера апрель бетта чурча реакце тактика гучайоаххаш йола дукха репортажаш кепатеха араьяьрa кӀиранна цхьаьза араюлача «Революсьон а травай». Белгала аьлча, со дийцар къаман - кортамукъален хӀом ляьттача шерашка колонизаторашта гӀулакх доагӀаш хиннача а шийгара дӀаьахь лаьтташ юхадерзале тӀийдтача а Алжирахьа Бутифа яхача цхьан воккхача алжирски помещикаш лаьца. Газето бечa ховмах, из паг-паггахьа мара ца нийслуш гӀулакх дацар. Феодальни элементаш, Алжира белгалларча экономически халонех пайда а эцаш, контрнаступлене йилае гӀерт къахьегача маьха хьаштагта.

Шоай аьттонаш карара ца дала[illegible] гӀерташ реакционни низашта пайда яц политически рычагах санна, иштта экономическийчарах а. Укх шера йоккъал эттара дукъаленна аьттув болаш хьалаш нийслелар алжирски юрта боахаче. Цхьабакъда, гӀулакх цунах лаьтта Ӏац. Наранташ ахчеи Ӏалаьмате чӀоагӀа еш алжирски ахархошта а эттара хьалха ше шийна доал деш йолча секторерча къахьегамхошта а Аьча кхоачаш ба юрта боахамгарча 2250 ялташ чуйилача машинех ях бӀаь мара болх беш ца хилар. Вож юхайиса машинаш е тишьенна дӀаьлиай, е запасной оатхалаш йоацаш латт. Юртбоахама техника пара керда яккхара гӀулакх гаттара мела лел ахча ца тоъар бахьан долаш. Цу долача хӀамаша новкъарле ю ше шийна доал деш йолча сектора гӀулакхаш толама лелара, халонаш тӀатхоачаш ахархой кагийча боахамаша а. Доккхийча частни боахамий даьех лаьцa аьлча, уж аьттув дукхагӀа болча хьал тӀа ба ялташ чуйилара балхашта финансировани ерга диллача а вотбоахама техникаца Ӏалашхиларга диллача а. Укх денношка «Революсьон африкан» яхача газето язйаьчох, — «частни банкаша кредиташ тел царна пахама балхаш доладеча дене ялташ чуийна даллалца».

ХӀана шоаш шоашта доал деча боахамийн ахархой кагийча фермийн хьаж тоаленгӀола гӀулакхаш чакхдоахаш я Алжира правительство. Вокхача доархӀаме хургья Алжирски къачан банийиллара йола решени. Мийй бутт баьш алжирски Ӏаьдалаша иштта тӀанийцар мехкарча ерригача страховой компаней гӀулакхаш пачхьалкхен тӀалхьожама кӀал оттадеш йола решени. Цул майна частни, керттерча даьхе кхыча мехкашкара страховой обществаш шоай гӀулакхаш хьалийта декхарийла я кхилга. Цар моттиге дӀаоттаргья къаман страховой компанеш.

Алжира прогрессивни общественносте кхетаду, контрреволюционни тайпача балхашкахьара кхерам цӀаккха хург а боацаш хӀабаккхара дӀаха а экономикера. пачхьалкхен аппаратера демократически хувцамаш шерланза, политически парте авангардаи лархӀам чӀоагӀбанза барг ца хилар. Вииде эпсарий школа йистехьккхараштa хьалхашка 10-ча июне ше къамаьл деш, Революционни совета председатела Бумедьена алжирски патриоташ тӀахийкар «хӀама фе хиларaн къаьлагӀа а гучагӀа а революце моастагӀий болча кевш хиларан». Алжирски халкъо лоаттабаь къовсам, белгаладьккхар Хуари Бумедьена, йистебаьниабац. На къовсам бӀаьха а, хӀома а, хала а ба. Цхьабакъда, вай дӀахьалладаштахьа, кхоанегa хьежа деза, цу цхьан хана, хиннараш, дуккхача нахаш руьъкаш баьнначa вай мехка хинна зенаш дик а ца деш.

Алжир дегӀаахара прогрессивни никъ кхий а чӀоагӀагӀа белгалбаккха безаш йолча аграрни коммунальни реформай проект кийчъеш я хӀана Алжира правительство. Алжира боккха лоархӀам беш ба къаман кортамукъален Фронта авангардни роль чӀоагӀъяра, цохера партийни ячейкаш вӀашагӀйохкара лакъе беш бола болх а. Кхеттадеш за, дуккхача нахах, къахьегамхоех, цар профсоюзех ког гӀертоата еш хилча мара контрреволюционни низий маьхье тӀа чӀоагӀа дукхьала оттае могарг ца хилар. Алжира къахьегача халкъа хьинар айлуш доагӀа, хӀьта алжирски къахьегамхой ЕррагӀъюкъарча совца — мелкарча ах миллион саг юне йолча болхлой класса организаце мунна тешал а ю.

Алжира ахархоеха болхлоехи болча дуккхача наха шоашта лерга никъ — социализм. Цу сийрдача лерхӀачунта болача кьаьха тӀара доархӀамера кола я йоах цар къахьегамхой зенийтамах хьадкина самоуправлени. Самоуправлене тӀа а доахаш алжирски ахархошлен болхлоешлен цукъл цу шоай революцена реальни паргӀаьлнараш лоралара йола торо.

ХӀана Алжирана шийна чухьа. Ӏарбий Малхбоалене, Африке нийсленнача тайпара классови низаш дӀаннйсдаьча хьалашка чӀоагӀа хоархӀане да дуккхача маьха прогрессивни, антиимпериалистически цхьоагӀо чӀоагӀъяр. «Революци йиаза чакхъяккхара, — йоахар Хуари Бумедьена, — революционни низий цхьоагӀо, революционерий активистий къаьхьегача классий цхьоагӀо ю». Вокъонца цу хостамагӀа дегӀаух хӀана событеш Алжирана шийна чухьа а, дерригача Ӏарбий хиен чу а.

Хаош маларва, дукхе за йоацаш Алжира а цул тӀехьагӀа ОАР-е а визитаца ваьд хилар Сирийски Ӏарбий Республика премьер-министра заместитель Ибрагим Махос. Цун доархӀамера переговораш хиннай Хуари Бумедьенаца, президента Насераца, кхыча алжирски египетски кулгалхоица. Ӏарбий дунен чура революционни прогрессивни болачий низаш вӀашкаозанза, хьалхалатта Ӏарбий - мехкаш кхоталанза дергаш империализмаиен реакцеиен куьъала лоаттабеча къовсаме, аьнна соцам баьб переговорашка дакъа лаьцараша. ВӀашагӀкхайттача Ӏарбий Республикашта, Сирена, кортамукъа хьаьннача кхыча Ӏарбий мехкашца цхьана Ӏарбий Малхбоалехьа а Африке а прогрессивни, антиимпериалистически фронта доархӀамера фактор а хинна дӀаоттай Алжир.

Ф. СЕЙФУЛЬ-МУЛЮКОВ.
(ТАСС).

КПСС ЦК майски Пленуман решенеш — вахаре!

ХИЙ ДЕХКАЧА ЛАЬТТАЕХ ПАЙДА ЭЦ

ЧIоагIа рьаьа хилка тIакийцар Надтеречни районан къахьегамхоша лаьтташ тоадара даьккхерча тайп-тайпанарча мероприятиш бIарчча комплекс чулоацаш йола КПСС ЦК майски (1966 ш.) Пленуман решенеш.

«Уж нийса дIайовзийтара белг[illegible] организаторски политически болх баьб юкъанцарча партийни организацешна. Цкъара партийни собранеш чакхъяьккхай совхозийн промышлени предприятийн ерригача партийни организацешка. Цу собранешка дакъа лаьцар 658 коммунист юкъе а болаш волча 1300 саго, препешка къамаьлаш даьд 136 саго.

«Минеральный» яхача дуккаьшурий совхозе хиннача хьайийлача партийни собране дийцар совхоза лаьтташна мелиорацийн арах йоцa даи. Цу дешa хьакъехьа цига тIакийцача соцамах, 1967 шера наччальаллех а совхоза шиш а чотах сенообротанита юкъедоалале а хий дехка доладе а лаьрхIад 745 гектар бахьа лаьтта.

Комсаш лелаеча «Озерный», «Надтеречный» яхача а кхыча а совхозашка хиннача шоай собранешка коммунисташа предложенеш телар декъача цикаша деча зуламашна къовсам лоаттабар дукъа хIанзара хьун сасаш тоадеш а нердадараш дIадогIаш а болх бара.

Собранешка нийтта белгалдаьхар дIано кIоаргга пайда эцаш хоьчча лаьттанка комсаш дIайоесбанна ярг ца хилар.

Къахьегамхоша КПСС ЦК майски Пленума материалаш дIайовзийтара деша хетаьь партгруппоргийн, цехови партийни организацей секретарий курсаш семинараш а агитаторашца совещанеш а лай районе.

Хий дехкача лаьттаех пайда ийиш эц хьожаш кIоаргга анализ бича, районан юрта боахама специалисташта гучадаьлар, цо болх лерттIа ца дезлийтар хий дехкара кхоачамбоалаш механизаци йоа хилар доаги. 1965 шера механизаци средствий, кертерча даьхе ДДУ-45 яха догIан хьисапе хий деттача установкай новкъостанца ерригача районе хий диллараш 2673 гектар мара ца хилнаяр.

Йолаш йолча техникех бакха пасарле лакха йолаш пайда эцаш, болх ца беш сеца латташ дукха за йоаш массе тайпа баьхаьнех.

Районан боахамашта геттара чIоагIа эш хий дехка техника. ДогIан хьисапе хий детта 10 установка тха яларе, кхы тIа а 600 гектар совгIа лаьттанка хий тоха йиш хургьяр. Цо кхы тIа 20000 центнер хьунхьам совбоаккхаргбар а районан боахамашта 111 эзар сом доход лургьяр.

Районни партийни организацешта баь болх — КПСС ЦК майски Пленуме хьалхашка оттаьь декхараш а КПСС ЦК-ая СССР Министрий Советех соцам а кхочашбара, чакхбаккха безача бокхача балха хьехийра-тохаь? йолаш дала дар яц.

КПСС ЦК майски Пленума решенеш кхоачашьеча районан боахамашта декха новкъостал де йиш я шефство лелаеча «Терекнефть» НПУ промышленни предприятей. Шефство лелаеча предприятешна совхозашта дикка новкъостал даьд боахама дешаш къовсадеча а гойтара агитаци тоаеча а. Цхьабакъда, тхоашта даьча шефски новкъостала кIоаргга лен а баьккха, практически из кхы тIа а тоадергдола гIулакхаш чакхдаьхад оаха.

Хий дехкачен денъадаьчен лаьттаех меттел, совхозий дерригача лаьттаех а пайда эхача ониш йола порадок оттаяра оаха кхоачамбарча къахьегамхошта юкъера политически болх тоабу, лакхбу хоашта тIабилла болх цар кхоачашбара, лаьтта агротехнически дикача хала тIа лелалара, дIайийна хIаьаш дикка хьунахьаргйолаш из тоадара кхалхара цар безктохкам.

У. ЗАУРБЕКОВ.

КПСС Надтеречни районан орготдела заведующи.

Боахамий ганзаш

Хий дехка лаьтташ нердача пятилетке шердар къаьстта лоархIаме доаш да. Из декхар оттадеш КПСС ЦК майски Пленумо.

Каст-каста йокъал ухтташ, бергате, лаьттан дохча тха йоне кхашка хий декхар бокхача лоархIаме да. Цо тхога йиш хулийт тоъаш йоала тIоадал лаьттах чуйолийта, минеральни удобренеех пайда эккагIа оаца.

Боахамий хулгалхоий специалисташ цIенхашатагIа хьежа баьннаб хий декхара дешашка. Масала, соахка лаьттах тIоадал чуйолийташ дуддаш доле хий 2000 гектара тIа мара ца диллача метте, укх шера 3760 гектара тIа диллад. Цул совгIа хIане дикагIа а диллад. Поливальщикаша дика Iомаьй хий диллара технологи, дика йоаь парьа шоай участкаш, бахкаш дикагIа вIашчIехьа а даьха; кхьатарра дIаболабеннаб вегетационни хий декха. Из тайпа хий хIанзале 1612 гектара тIа диллад. Цхьабакъда, дарагIдьннаш кхоачам а баь, Iе йиш яц. Хий дика диллар — из да кертердар.

Соахка хий дика [illegible] дукхача боахамашка. Из бахьан долаш хьувкъам сов ца боалаш а бинар. Масала, «Джалка» яхача совхоза кхоалагIчен йиъалагIчен отделенецки хаьнахьа хий диллаяар хьаькIаштох шекара свекдаьа, цунца хьувкъам а хилар хий ца дехкача лаьттанкарчуо а лохагIа. Цхьабакъда, ххетамаш шоай хаьннахьа диллар хий «Шалинский», «Южный» яхача совхозашка. Из бахьан йолаш цар хьувкъам а хилар лакхе: хIара гектаро тIера муха 17 центнерх шекарий свекла 234 центнери.

Ирригаци а вь хийдаь 3600 гектар лаьтташ за тха боахамашка, цхьабакъда, тоъах дукхагIча лаьттах тIа хий декха оне кхоачаргболаш а тха хий декха система. Дехча, шерла деза-кх хий декха лаьтташ. Бакъда, тха хий декха сеть лерттIа проект а ца оттаеш яьккха дукха ха я, цунгахьа цхьайола участкаш я хий дехкача системана реконструкци ца ечча пайда эца йиш йоацаш. Цу гIулакха хьалха метагIолаш эшу я «Шалинский» «Южный» совхозий яр. Юкъ-юкъера участкашна шийй хий дехкача сеть реконструкци йий «Шалинский» совхозо. «Южный» совхозо шийй низамца хьалдаьд Iалавнате дукха гидротехнически гIирсаш. Цхьабакъда, «Джалка» яхача совхоза кхьакха а гидротехнически гIирс а баи, е ло хьабара дем хIана а [illegible]

Укх шерд оаза ткеашта хьалхашка дехкар отталаьд хий ца цулаш шекара свекдай, хьажкIий, гидуаргий, кхача культурай цхьаккха гектар ца хила.

Р. АХМИЕВ,

Шолжа районан юрта боахама производственни управлени нерттара агроном.

СВЕРДЛОВСК. Горни машинаш еча Iилма-тохкама институтa конструктораш проект а оттаь хьалай шаьрачен кIоарга лостам болчен гIолла лаькргIола бурови карегка. Агрегата йоакха иамеренность а я, хьалха цу тайпах арахецаш хиннача машинайш [illegible] оасадьа дагIах лакхагIа а я.

Сурта тIа: Iилман болхло Г. Т. Русалин керда бурови каретка тохкаш ва.

А. Грахова сурт.

ТАСС фотохроника.

ДУККХАГIА ЧУЭЦАРГЬЯ КОМСАШ

«Наурский» совхоз — Наурски районан доккхагIа долча боахамех я. 2779 гектар [illegible] комсий белшаьш, царех сов душ йола комсаш 1507 гектар я.

КПСС XXIII-ча съезде парте ЦК майски Пленумен решенеш кхоачашъяр дукха хьовсам лоаттабеш болча совхоза къахьегамхоша шерра [illegible] хьалхашка тIара гайдоргий 16.000 тонн [illegible] а дукха [illegible] 9.400 тонн комсий алар а дукха.

Боахамa коллективо шийй дерригa низам оардагIдаьхад ше денна доа дикка кхоачашдар дукха. Кхоачашде лаьрхIачунга бодача наькъа тIа хIа[illegible] нийслац халонаш а. ВIаьсти а яр, ийтта ахка а да каст-каста йоачаш хулаш. Цудукха аккха кулгашца дем доль оасар 1820 гектара тIа ле дийнар. Болх бергбола кулгаш дукха эш цу хана. ХIаьта цу ткъагIа сагота бакха барбоацаш болх ба хоаха тиъовронгаш хьалъехалга, культиваци, [illegible] совгIа тIаьнна хоаха тиъовронгаш IохагIъелга, гемеш йогIалгIа, е кх. дI. Из декхар дика кхоачашдир комсаш лелаераша.

Комсашта оттада кхерамегIа вала ноастагIа за мильды. Цунна дукхала къовсам ца бойабеш цхьа-шш да тIоадалийтача, цол хьийта кха дийнар лорхIа мара даьац. Цхьаккха минут ягIац комсий гальаашта бордоски кхоачалца пурх беш йолча тракторий моторий тата дика. ХIанз лакхалагIа бей ба из болх. Керттердар — кхы а укх 10—12 дийнахьа комсий белшаьш хьаар цалхетийташ лоралар, цул тIехьагIа-м кхераме хургдацар из хьувкъама.

Яхье яьнараша юкъе хьалхалатт нов. И. М. Щетинин управляющи вола отделени. ТIехдикача хьалд тIа а отделене коллективо Iунна дем йола 662 гектар комсий белшаьш. Тешаме ала йиш йолаш да, комсаш чуэцара совхозе хьалхарчарех цхьа меттиг цу отделене йоахаргьяр.

П. АЛФЕРОВ.

Узбекски ССР. Керда агрегат кхаьчай Мена аре карахерзерашка. ХIаране шийй белггалара болх беш йолча кхаь машинах латта автоматизированни комплекс я из. Цхьанне канала пхоа оагIонаш шаьрду, шоалагIчо бетонаца облицевка ю. кхоалагIчо цу тIа гIолла харжаш доах оагIонашта хьекха маркхай шаьра хилийтар дуьъа цар чу битум чуйоттаргболаш.

4,5 метр кIоаргем 8 метр шерем доза тайп-тайпара каналаш йоккха лургболаш я агрегат.

32 километр бIаьха бетонни облицовка е езаш долча магистральни къулбельвеголодностепски канала аьрдехьарча гаи тIа болх беш я хIанз из машина. Цо новкъостал дергда чудуаш хий эша ца далийтара а шоаьтикъе итт эзар гектар дола боамбекхаш дехна Iалашдаргъ а.

СУРТА ТIА: машина новкъосталца хьарсама оагIош шаьрдеш ва машинист - аксакаторщик Рогачев Виктор.

А. Горенрика сурт.

ТАСС фотохроника.

ФУД КЪОЬРIА ХЬЕХАШ ДАР

Т. САЙДБАЕВ

ГОРОДЕ Душанберча цхьам маьждига, гобаьккха догIа лендаш а доаац. Iа латта ков. Цига баьча хи Iаьа йистте ерча дахчан кIийлен тIа Iо а хайша, къамьрла оттадаь шу дик а дена, сиддь къамаьлаш дем дагIар тхо. Тха аьараш да сон дийша ваьна къонa нохчa, маьждига имам вола аз фусалдоа. Цул дIа Ибрахlин хилар лоарlаргда вай.

— Тхоай-пур ду-оаха вIашагIкхетаргйоацаш — вIашдухьала дола тхаьнтa хеталаш хьаала ца де гIерташ. ХIаьта а тха [illegible] дешариж [illegible] дIахила хIана [illegible] [illegible] тешараша къаьстта в гоамал йолаш дала хьоахазир.

— КъорIа а сийлахь-воккхача пайхамара вахар а ца довзача саго мара кIа йиш яц ва, — оттIаввела Ибрахlин. — Мухьмада сатехаш хулга хьайхад. Из дидий хиннa дIадахарех дувзашдарех ихьвине ахар?

...Мухьмадаца Маккарь Маддана баха бахача цунна тIехьа барашта юкъе оттара чIоагIагIа цуна мутIакъа барех вола Алсар ахаш дIа йола ихье саг хьалхагIа кераста хиннaв. Из дасе пайхамара улгу хиннав, цунах бусалба цхьа оттара хьамхагIарча община сий деча нахах вола цаI хиннав, тIавийраза чIоагIа керда ды хьал а кхаабам хорабаш хиннав. Массех шу даьнад, тIаккха из саг волчу баьхнаб кераста ды халабу арт ахийла къонгаш.

Маддана кагий нах гучаьаьнака юкъе шоай кераста дына гIулакхаш дохга дIаха а лалеш хиннаб, цу хIаманна община ра[illegible]а хиннавц. ТIаккха лас дуьзбаб шийй къонгашка бусалба ды диллийта, цул тIехьагIа из кхоачашде а вовленнав. ХIаьта а къонгаш шоам ахар тIара болаш а хиннабац, кераста ды бита тугаш а хиннабац. Шоаш къувсар аитта Мухьмад волча вахав уж кхоакхе а. Лас дIалайдаш шийй къонгашта не рьоа ца хилар, хIаьта Мухьмадега дехар а даьд, къемат-дийнахь шийй девахах цIаш ахмален моро хаша гомаш жовагIатен Iазар уллаш ца хилийтар дехаш. Цуана жов душ Мухьмадa КъорIа тIара яр стихаш йийнай: «НизагIа хIама дайташ дац дынехьа...» (2:253), «Хьо—хьай ды ба, хIаьта са в — сай ды ба» (109:6)...

— Мичад ухкаха моастагIал хьалъехарв гоалих йолаш хилари? — хIана дуьш дола къовача малла бIаргаш вIарденна сегахьа хьежар, аз «цитатаца бу тIам» болабертба е болаберrбац, цу гIулакха кхоачам хилаза дика КъорIа довзалий-хьогI сона ха а гIерташ. КъорIа тIа-м кхача дынех тешараш лоамхилара хьалъехарча хIара цитатанах ийсса кхадухьаьара отташ цитаташ ца дий.

— Хьоша хьайт дале, ИбрахIим, — аьлар оа сайна къамаьл деш ваьгIачуга, — цхьа дIахила, а доалхааш дола хинна хIама дувцаргдар аз хьона. Из дувцаш дола лына сийлахьара хIама санна къоабадаь Iа тIа ца эц-м мег, цхьабакъда, бакъхьал а кечча хIама да хьона аз. Сона сийна бIарга а гуш хиина да аз хьона дувцаргдола дерригa а.

Институтерча саг тартагIарча деттагIех волча ахьанне ше каникулех цIавахача шоайнга вIашагIкхийтта шоай гаргарча нахага а даьа-наанага а дIаьнийад шайна цхьа йоI дукха езаш хилга а каста ше из йоалаергйолга а.

— Шн фуй нув? — хаьттад даь-воаьс.

Цигтера дIадаленнад дерригa а. Цунах ца йоаккхаш няьнано а бIема цIа йосалаш, ше оалаш ше хIама десалаш. Из бIехьеш хиннай, ше мелдар де дагахбобаргьай цунах. Шна духха езача йоIий сий ца доаийта деннача, ца доттагIчунгахьа а ца даьна хьо гIаргаха ве[illegible]. ХIаьта тIаккха а бIарга ца йиача сагах ваьта сий доала Iабараш шийй гаргарча наха дувцаш фуд, аьнна, огIаз а ваха тоха веннача цуна кхы а хоадамболлашагIа дола жоп деннал, кхоачаш тIарах а валанна волча цун гIулакх дац бокхтагIчера аьлча е ца аьлча мегаргкар къестале, аьнна. ТIаккха, дукха за йоакхаш, йост а ца хулаш, ладувгIаш ваьгIача са доттагIчун дас, тахача санна ура а ййикха ше дIаведаш. «Бусалба йоацар цIаккха а хургьац са йоI», аьлча, — тIаккха юххера а дерригa кхетадаь ее.

Са доттагIчеа ха-м хоаш хиннад шийй да а дукха кхыбола гаргара нах а дынах тешаш боага. Уж, дынах тешачa хIаранегара КъорIа дIадехаш мехкахарa, ламазаш дем а, хьалха ца юаш в, маркаш кхоабаш а бар. Цхьабакъда, хIетталца цуна хайттадар уж АллахIах тешалга, цкъаза белалеш хIаманна ца оашаш дале а. Са бахьа новкъа доаца гIадехка дына гIулакхаш леладелга мара ничад, аьнна. ТIаккха цIаьхха цо кхетадаьдар кхетам бовз чIоагIа АллахIах тешаш хиларо саг кхерав хьакхий дукх хьалхашна уллашехь а моцала валаннo ца воалача оттаве йиш хиларах совгIа, цо дерриге дуне бусалбабараш шоаш дынах ца тешараш шоаш болаш дехьаш доага. Бусалба доаца цул нускал дынах тешаш болча цул гаргарча воза, хьакхий дукха чIогIат а санна, «хета я а йоагIаш», дегаза хет.

Цунна инитта дацала йиш яр, дынах тешарий ипташ волча воахаланта чуйийхка уйла бIеха кераста кхоачаш саг а вац, бIиж а да ахаш хилар (цигга рьаьа воаш кугг лостадир ИбрахIима). КъорIа хIара хьарах сийрда-сийлахьа дерхIача цун дис-нанас шоай дехала юкъе чуйита йиш йий «кераста», кхыметтел из хьона юкъе сешвий дагIаш яле?..

ТIаккха са доттагIа юхавааьр. Саг йоалаелга ше дешаш ваьгIача городе дир по, хIаьта цига цун гаргарча наках цхьаккха саг а ца ханлар. ТIаккха бер а хилар цар. Нах бала а бахаш да йоух, ширара халахетараш лаьгIлу. ХIаьта хIанз са доттагIчун дас-нанас шоай цийий йоI заа цу диварь дендеш совгIаташ а кхухьеш цунна. Цхьабакъда, бiлаза тайн-я бац. Боккхийчa наха оттара дувзагIа гIайгIа эш дар — кIаьлш шоацца ца ваха хилар цунах шоашка дика бусалба саг ве йиш ца хилар да (шоаи наIнй хьагъехьа а ше шоашка дуделча санна децийй!).

— Хьай дагардар алалаь, ИбрахIим, — хьаттар аз сайна къамаьл деш ваьгIачунга, — из сел бехаме доаца гIулакх хьовзалаь да-нанa бакъ хинналий, нийсагIа аьлча, цар лелаьдар КъорIа ахар хинна е ца ахар хинна? Аз шоцар-м фоцна яц: ладараш беламеш де мегаре ца хилар-м шо да. ХIаьта шо дабарра бесча чулоадаьнга дилача? Фуд къорIа хьехар?

Цхьабакъда, ИбрахIима маддара дола жоп даланзар. Духьалара жоп далара меттел этнографе къоаншка гIалла чутиллар, традицеш ниш аьла, къамах йоалаьача оамалех аьлла, дIадха хала йолча бета банихаловех аьлла. Iовальча оамалехи хьалха дена йолаш хьайоагIача оамалехи лаьла дувца волавелар. Маддара аьлча, цхьа ког гIертолга йоалача лацар ше хийцараш. Из дерриге а нитта а да, дувцашдар на-

ДIаходедар. Хьажа №№ 34, 65 долчу «Сердало» тIа.

ха нисъе вIашний лелаеча гIулакхий хьакъехьардар хилча кьалха дене йолаш хьайоагIа къамий оамалаш Iомаль оамалe эрг-эрга хилар бовааш болча лоархIам-м да. Цхьабакъда, из аз дийцар кхы тайна гIулакх дар. Хеваъета хиннадацар са доттагIчун гаргарча нахах волча цхьанне, аххa шайна хетар аьха а ца Iеш (из шеко йоацаш да), цIогIа а хьекха, «Нагахьа санна Iа, уабечка, татарка йоалаеш хилча, ахо гIалкатоергахьар Iа, цхьабакъда, беха а бергбацар. ХIаьта хIанз хьо де гIертар!..» Цига тур тоссар це, цунна ше [illegible] чIоагIа харцагIвалар дIа а хьекхаш, хIаьта ала мегаргдий дьица хета дош а ца кордаь, куйт тоссар це. Из хиладар-кх дерригa а хьуладаьр.

Керттердар — бусалба дилар! Из бусалба хилара кул мара дене а (бусал-татарка а дынах ца тешаш хила йиш марий), бусалбай йоI е йиий-вийй йоI «кераста» йолад а вийй-вийй йолал дикагIа я-кх. ХIаьта цу тайпарча логиках цхьалаха а тайпара тамаш ёлга а даллаш. Из хьайоагIа дукхача бIаьш шерашка дына хьехаьаш дем барнаш, КъорIа тIа да а шоаш, дынах тешархашта хьехаш хьадакъдараншкара.

Хьалхала хIаьта, хьакъарла вай дерригача долорий демар, хьаьккаьа хьост [illegible] дынах тешаш волча хIара бусалба дувцанга йоалаш ца ахар кхоачашдеш хила деаеча КъорIа фу йоал. ХIаьта уккала вайна оттара а хьадкагIа бIаргагургха цу сийрда-сийлахьарча книжка шаама чу доачача бахарах цхьаккха вахар а лоархIаш ца хилар. Ислама чу мара, тешабу КъорIа, шийх ираздар, бекъенца аьлха чакхвьинир дарIа йиш яц сагага.

КъорIа йоах дерригача хIайча дуиш тIа гIоаль яьрка хIа а яа, бага цхьаннха а хIаьа юхадусаргхоаца чил санна да «дынах ца тешачул» вахар. Дынах тешаш боахарий «...шоаш Iалашдаьчох цхьаккха а хIама кара дац» (14:21).

Кхыча притча тIа дуьц, «дынах ца тешачо» дешдар ислалое духьалъуотта лара сурт шерб да, яхаш. Низткъа чара кик ца йоакхаш, ясалено гIолла волача хьогвейпача сага гальна хьайлашвакхьа даим хий бIаргагу. Цхьабакъда, гаргагIа дIатIаваххача цунна «бIаргагу ца — цхьаккха а хIама доцнига, хIаьта шийгара бизза беккам дIабеха АллахI а корагIа нунна ца волча» (24:39).

Сийрда-сийлахьара книжка хьалдиза да «дынат ца тешараша» йIаунтталу огIалаецпара кхераман. Бусалба сага дагахьа дола «АллахIа цара футтара ертхилар» (2:14), «цар доганка аьлар хилар» (2:9), уж «къора, меттаза, бIаргаш дайна» (2:17) болга, «шоаш нIа е лотаьь, гоналабIе мелдар по сийрдаьаьяхача, АллахIа цар сердан дIа а йаьа, бьалеча битачo тара, цудукъа хIама бIарга ца гуш уж болга» (2:16), «АллахIа цар дега тIа, цар лергашта хIама хьовра мухьар тоIбдаьлта, хIаьта цар бIаргешаьта духьала пордуа оттаььаьга» (2:6), е. кх. дI.

Бусалба боахарий дьакъехьардар дуваьш, КъорIа йоах уж хьаргIоаех бизза бола алан гоала дола нах ба: «Нагахьа санна шоах дикалар хьоктаьейа, цо цариа халахетир ду; нагахьа санна шоаша вадар хуле, уж цунна гIайбоаь» (3:116). КъорIа бакъу «дынах ца тешараш», зодараш доахкашвар дика дораш доалаш волчех АллахIа къоастаергбоалаш, жоьжагIата гулбергболга» (8:37, 38).

Цхьабакъда, дынах тешашволчоа КъорIа дагIертта Iоведдар берригa «дынах ца тешараш» дукъдоала гоамеш ца белашш хуга хиина а Iеш. Цо тIаьвех АллахIа цIи хестe ца тугача берригашта а хIараеена а духьал горе ба а доалаш хьинаре къовсам лоаттабе.

«ХIаьта шо [illegible] бараш хьайх кхийтачь, тIаккха — уж [illegible] доагIах; хIаьта IалашвиIe лоахаш таIааар дича, чIоагIъе баргIааш» (47:4). Из стих укх тайпара йоашх дынах [illegible] тIа: «Хьай ца тешар ве баьлан нийслача ше вувага цIакхIа а тулладанийта дешп дынах тешачо. Вай сенлуха къерда еъ дынах ца тешача тIом барашта тIом ца бераштех юкъера, хьаьначоан къовачама юкъара, Iалама сагаь лоалагIарча сагаш юкъера башхало, «Аталаш дынах ца тешараш, малудах дукхагIа боабелe, тамате делаш» аха хана башхало кхийлай КъорIа?».

КъорIай сий дем болча бусалба ды лиеаарийн цу хьоханаша яхар [illegible]-хьогI баскачой бохалашта кертерчаа е СС яхача бусалбай корпусерчь тийдабех баьраша лелаьаьр. Цар, «АллахIа дукьа» бола а бенна, хIалакдеш дIабаьхаб ноарабала ниь бохар кхалнаш, къоаной, берам, Украинеи Белоруссей партизанийн дIовзашта Iазапаш йаьа. уж топаш а отташ боагIбаьб, дийка боалашехь а цIераш отташ боагIбаьб. Варшаве фашистанна дукхал гIайтта полякаш боабаьб.

КъорIага диллача, дынах ца тешаранцара моастагIал дIадаргхац «беррига ды АллахIа хилча» мара (8:40).

Кхыча дынех тешараша йоль гоамал кхоачачарча гаргарча наха хьакъехьа а хала еаш хьарI къорIа. КъорIа кхыча гIулакхашта дукхаьа а сийрда-сийлахьа лерхIаш дола дукхахIах-цIех гаргара хилар а тIехьашка дала дена беррига ва, дынах тешараш шоашн ца тешараш шоашн болаш. бекъара хьалхашка. «Шоай дахех а вежарех а шоай доттагIий ца бела, нагахьа санна шарна дынах тешарал дукхагIа дIа тIадираа дивзадале. ХIаьта царех шийй доттагIий беш вола шоахьар — на бакъвар вац» (9:23), — ахех КъорIа.

ИбрахIима шийй уйла нийса хилар боккъдара КъорIа тIара хьалийцача цу [illegible] хилара дешашта ца [illegible] тора вай цига бакъ деций? ХIаьта аз дахьа-м [illegible] хоа а дац. КъорIа, къаьстта а юкъхьанцарча юкъагIарчуи, цхьаццаболча стихаш тIа «языческаша» «йоавоа наха», вешта аьлча нулененаш керасташа кIоангдукха эргагIа хилар лерхI. Шо наладаь гIулакхаш дIаленадахьача юкъхьанцарча юкъагIа дIаьноттаьш болча нуленикхоан кераста шкарех тIо оашаш хиннав Мухьмад. Цул совгIа, Вайнехара бусалба [illegible] хьалхаа бусам хIета а тIохбаьниа чIоагIел гуччахьарох хиннаб. Цудуху нуленикахьен керастаашахьен «оалабезачо» дем хилар я.

ХIаьта а КъорIа кхыча стихаша «йоавоа нах» дукъа шаме йоапача дынах ца тешача юкхарел тIех бола цу тIобенех а бох. «Леталаш АллахI ах тешараша а... баькбочча дына нутIакъа хеаа ца тIегарашпа а. (9:29). Цул совгIа кхы а: «ХIай, ши диллараш! Нуьехи керастаехи шоай доттагIий ца белаш: уж—шоайна доттагIий ба. ХIаьта нагахьа санна царех шийй доттагIий беш вола шоахар ше в царех ва» (5:56).

* Хьажа А. Романова «Iазрака кочамаш юкхорий АллахI» яхача статья тIа. 1964 шерара № 5 йола «Iилмеи дын» яха журнал.

Дынах тешачунгара АллахIа дIадехар фуд хара хьагъехьа цхьаккхе а тайпара юкко йоацаш, сенца чIоагIех тIагIортадьа КъорIа бакъду беррига нах уж дынах тешаш хилара признанагIа беххалуш болга: «Дынах тешараша дынах ца тешараша мара, ца тешараша оагIув ца буллалба. ХIаьта из бишлачун АллахIаца цхьаккхе а юкъара хIама а дац» (3:27). Шоана гуш мехкалара, из хIама де е ца де могадар а доацаш, унара ихорик тIа а тоссаш дайх приказ да, хIана аьлча, АллахIаца юкъера цхьаккхе а хIама доацача «бIедача сага» моттиг — «жожагIате» я.

ХIаьта нитт ал ИбрахIимага хиша хаттара дола жоп а ца дий. Бакъ ца дий хIаьта са доттагIчун гаргарча наха даар КъорIа дIадехашдар доага. Хетама дукхьала дале а, гаргалон уйлашта дукхаьа дале а, шоай хьаьтеинта дукхьала дале а, вай советски вахара дIадехарашта дукхьала дале а, хIаьта а КъорIа мехкхара да.

Укх тIехьарча шерашта вай мехкара бусалба дин хьахамаш дераш, хунвдененачa вахара хьалашца дIатар а луш, дыний хьагъехьара гоамала моастагIаш лелаьдара дукхьалар хабарваш дувца беьнааб.

«Советски хьаьта дах тайп-тайнара дынаш леладу тайп-тайпара къамаш, — дем вай Средне-Азиатски бусалбай духовни управлене журнала тIа. — Уж беррига тайп-тайпарча [illegible] [illegible] вай дына хьехамаш дерий Даьхенна хьалхашкаьча лорхIанегIарча декхарех дола цаI да царца баьахьара дика гIулакхаш леладелга вIаштIехьдайнхаре царца доттагIал а барт а болаш дахара тIалостабаь бола болх чакхбахари». Из дола а хIана геттара дика да, хIаьта цу тайпара долча тIахьехамашта лоацаш даха мара а дагIаь. Цхьабакъда, хIаьта а ер да бусалбай духовни управлени фетва тIа (хьехачун тIа) ахар:

«КъорIа тIалехарашн вай пайхамара Мухьмада хьеханаш шоан боалаш а дуцилга йоацашю а кхоачашделга вай, бекъонца дынах тешаш долча бусалбай, сийрда сийлахьа декхар хила а хинад, довзш а хургд. МоллагIча тайпара а цу боаранаш тIара далараз шарIата законаш гIожа толхадар лоархIаргда».

Делча, дынах тешачунга хьалхагIа хуаш халкъий дуктагIалаха цар цхьана гIулакхаш лелаераш хььа, цул тIехьагIа цунтара дIадех лакхехьа дийца «дынах ца тешаргий» хьакъехьардараш а тIехьа дола КъорIа тIалехкараш дувциелга йоацаш кхоачашделга.

Хаттар оттт: «ХIаьта дукха болий хьоагI вайнцига шоаш лоаздараш а нехаца леладу гIулакхаш а КъорIа тIадехкарашкен шарIата боараншкен хьежиха лелаш бола нах?»

Бакъ ца дий цу тайпара бола нах башха дукха ца хилари шерагара шерага уж кIезигагIа хулаш боагIалгеи. Цу гIулакха белгалара дикъа луш вай агитаторашен пропагандисташен. Цхьабакъда, хIаьта а оттара дикагIа йола агитатор атеист а вай советски социалистически строй. Из ца дий дукха а долча вай Даьхен къаьмашта социальни майскон бекъалара къамий цхьагIара бойбоаш хилари Iалашдаьр, из ца дий Iилмен къаьмий культурен IалавьнатегIа чIоагIа дегIаухнага тоадаь дIаоттадаьр. Из ца дий цуьца ды шийй социальни оалхех баьмахари ца дIабаллийтара аьттув йола хьалхаш хьахилийтари.

Боарам боацаш чIоагIа дегIабенаб хьалха бекъонех дахкан пачхаьа Iаьдале тоIалаь лохкадешш хинначa къамий санхетам. Цу тайпара къамий санхетам хьамий докидаш дегIадена хилараш лихаш аха гIерт-кх чихан бусалба дин идеологи.

Нагахьа санна, масала, Iайха, узбека шоай маьлха лаьлевех, шоай культурах, шоай историех, шоай хьамъаь довлаьд дойя, дин ца далийталаь хьо ирсечуд, украинцах, гуржечуд, аяуташ оргагIа хулийтар фуд, дин ца далийталаь хьо — бусалба волга, динделийта хьо хьай къамах тара воацаш йисара кхераш ба хьона. Ше шийца кхетош ца дий цу тайпара йола уйлаш юцилга — из къам могадар а лоацаш, национализм могадар долга. Национализмо шийна идеологически лара лех дынигара, хIаьта цунна цо кора а йоагIа цунгара. Уж вIашагIкхет ах ноакъа. Из цхьоагIо хулга аттача лаккхар дукха ды барта бола. ХIанзарча хано дIадехаршца тардургболаш ды аргабаккхар довча бусалба дин хьехамаш дерех долча цхьаь даькъо шерра пропаганда ю аьхха дагахьа мара бане а бусалба хила йиш йолаш хилара. Нагахьа санна хьо чура уйла аслайкаца йолаш вале, хабара кхыметтех даьла а дин хьеханаш дераша а духьалдувла йиш а хьа — хIаьта в бусалба ва хьо.

Сакхуш кхина а са ца ктувш хинна а тех шхь йолаш хилар могийташ хьал а кхообош, цу теоре автораша, гучоах, дика дагахьагIа ер кипа: «ШIариат хьалавиар — дерригa оалхааарнаг хIалав хилар». ХIаьта из теори оттара хьалхагIа а националистически хьаш кийттача нака лаьрхIа а я.

Ташкенте сай цхьа хьаша, инженер волча хилар са цун саг йоагIача хьалхарча дийнахьа. Инженерга, бакъдар аьлга, е даьлах а е шайтIах а тешаш вац, хIаьта а наьха цIагIа бусалба дин Iаьдалех нахьар а дика йоакхийтар цо саг. Цо аз гIулакх дара бахьан фуд за вехар се.

— Бусалба вац деший тхо, хIаьта аз лаар в бусалба наха дер да-кх. Дьылах тешаш вацар аьнна а ле йиш я ца-м, из дьыр [illegible] доагIар да.

Цу тайпарча [illegible] йоагIкьамех хул къама Iаьдалаш хьехило дына Iаьдалий леладелга. Бусалба дин Iаьдалах дола гIулакхаш [illegible] — къамий оамалий сий делга да кха хIаьаа а нийса болча уйлаш шерра алармий вагархошта юкъе, хар даьхе интеллигенци а йолаш. 1965 шера городе Ташкента Октябрьски райовнерча маьждигашка махьар а диала сар йоалаеьча 210 сагах 16—Iилмий болхло, аспирант, студент, 14 — лакхара дешара заведенейн школайн хьехархо, 7 — инженер, агроном, 7 — лор, юкъера медицински болхло, 5 — берий бешаний белхло, 27 — учрежденейн предприятийн гIуллакхаш саг хилар аьлча а ба кхоачам.

Из гIулакх дуй беррига а дынах тешаш ба аьна аьывоз а ца йоагIаш хилар-м кхетадеш да. Хьехархо, лор, инженер, кхыметтел доктор-атеист а (цу тайпара меттиг а нийсъеннай) маьждиге е цIагIа кхийна молла волча ухийташ — дар уж даьлар, дын логнаех тешаш хилар бакъ де йиш ма йий. Укхана вохагIа а хулаш дар фуд аьлча, ца за уж нах принцип йолаш хилар, цар атеистически уйлаш чIоагIа ца хилар, уж «боккхийча наха бохаш ца бе» гIертолга. Цхьабакъда, нах кхеташ боацаш баьлех хиннача самалакха хьахиннача хIаманца, хьаькъала а хаьръий вахара оашта а дукъала долча хIачанца дашар хила йиш йий тахан?

Цунна дашар хила йиш яц!

(1966 шера шийй батта арадаьнача, № 5 долча «Iилмеи дын» яхача журнала тIара).

Доттагlалла декъаш

ВЕЖАРИЙ МЕХКАШКАРА ХОАМАШ

«ЭЛЬ МАТЕ» ЯХА ПЛОТИНА

Ориенте яхача провинце хьалъеш латт «Эль мате» яха плотина. 15 квадратни километр лаьтта дlалоацаргда цуь хин хинга. 1968 шера кьалдьалахха дерхl ю, бакъда, цу хамале а юртбоахам детlабоалабара доккха беркат дарга цунах. Хий дlеухаргдоала канала харш доахкаш латташ я хlанзарчоа цуьна гонахьа дадача боахамий кхашка дlаухийт Контрамаэстре яха хий.

Пламах шейара тростинх дlайийначь 2700 кабальерий (1 кабальерий — 13,4 га) хулача лаьттана хий лургда плотина. Цу тlа хьалъергья гидроэлектростанци а.

«Эль мате» — хlанзалца Кубе мехк хиннача гидротехнически гlирсех эггара толамагlа бар ба. Цун проект кийчъеш шин шера къахьийтад гидроресурсий Кьаман института специалистий группа. Ца боккха гlирс хьалбеча кулгалдеш ба кубински инженераш Роберто Кабальеро, Рауль Лена, консультант ва советски инженер Заваблух Василий.

Мануэль БУЭНДИА,
Кубински журналист,
Гавана.

ОРСОЯ АДРЕС ХУВЦАЛУ

БУХАРЕСТ. (АПН-Аджерпресс). Дунай яхача хи тlарча Орсоя яхача къаьнагlарча румынски порто гаста ший адрес хувцаргда. Город кхычахьа дlалхьара баьлли да Дунай яхача хи тlа Ьынва наlараш еллача моттиге гидроэлектростанци хьалъе 'дерхlар, из и Румынеи Югославеи специалисташа.

Румынски архитектораша отдельча проектах керда. Орсоях хlанзара город хургьа, хиха хlаьх дохийтаргдац цун къаьна исторически памятникаш. 1970 шу хьатlахкоачаш итт эзар гаргга сег а вахаш город хургьа из.

ЕВРОПЕ ЙОККХАГlА ЙОЛА ТЭЦ

БЕРЛИН. (АПН корр). Германски Демократически республико Коттбуса гlала йоацнача уллача Бокеберг яхача моттиге Центральни Европе эггара йоккхагlа йола теплово электростанци хьалъйолальй. Цун низ — 3 миллион киловт ба. Люббенау, Вечау, Траттендорф яхача республико йоккхагlчарех йолча кхьа электростанцел дукхагlа энерги лургья коттбусски вампала.

Керда ТЭЦ-а эшача хертторча оборудованех доккхагlа дола дакъа Советски Союзо лургда.

«МИНСК-22» ЮРТБОАХАМА ГlУЛАКХАШ ДЕШ Я

ПРАГА. (АПН - Прагопресс). Прагски lилма - тохкама юртбоахама институте болх бе йолайийтай «Минск-22» яха устройствана кийчъаь йола вычислительни центр. Лоаццача х[illegible]а юртбоахама производствана планированеи а кьылола финансови гlулакхаш кхоачашде а торо хулийт цо.

Цу центра вовзъостална чехословацки экономисташа дицагlа пайда а боалаш доакъар дlаухийтилга дlаштlехдаькххад. 300 боккхача боахаме из юкъе а йиха дикка лаккъаьй цар экономически эффективность.

АГРЕССЕНА ДУХЬАЛА БА НИГЕРИЙЦАШ

Лагос. (АН-а соб корр.). США-с Вьетнаме лелаеча агрессена тlехьтlехьагlа чlоагlа раьза боацаш ба нигерийцаш.

— Нагахьа санна хьалхагlа американски агрессораша Вьетнаме леладу бlоха гlуллакхаш бlаргаго ца ловш цхьабола нах хиннабале, аьлар шух корреспондентага «Эдванс» яхача газета редактора Нази Ивеагвос, — тахан тхоха, берригача нигерийцашта дика хов американцаш цу мехка бехкала бола хьалший болга. Тха мехка бахача наха чlоагlа lеткъад Къулбехьеи Вьетнаме лелаеча американски агрессена раьза боацача буддисташа шоаш боагабу, яхаш ду хоамаш.

Нигере бахача яхьча мехкашкара баьхкача цхьаболчарна деваделанзар ца гlулакх. Ер да цох дола цхьа масала.

Укх деношка Вьетнаме даьккха шин сурт кепатехадар «Дейли сейтч» яхача моттигерча газета тlа. Парех цхьадие тlа а американцаша йохаь школа, вокхан тlа —карапоалаваьча вьетнамца ший беш боахка американцеш. Бакъда, [illegible] «цхьадола дипломатически гlоалраш [illegible] хиннадац», [illegible] тlа [illegible].

Цхьацца «[illegible]араш» Вьетнамах дола баьхдар нигерийцех лочкъаде гlерте а цох хlама хургдац.

«Уэст Африкен пайлот» яхача газета тlа «газетдешарий хаттарашта шоп ду яха массаара отдел лелаеш ва цlи хевал вола нигерийски журналист Мокиуго Окойе. Дукхагlча дакъе Къулбехьеи Малабоалем Азерча гlуллакхех лаьца дуьца ловаш хул из. Укх деношка цхьан саго хьаттадир цунга Америка санна ний болча мехка духьала мишта доаттал Вьетнам, аьнна.

Мокиуго Окойе аьлу вьетнамхоашта американцаш lалльмате чlоагlа гоама хилара, социализма кхелаша дог урастадаь ший корталукъалеи царгlатои бахьане къуаса халъ цхьанна а горзаца ашалург ца хилара.

Е. КОРОШУНОВ.

ЭФИОПЕ КЕРДА ЗАВОД

Аддис-Абеба. (АПН). Эфиопе Шеча форда тlарча Ассабе яхача цхьан порте хьалъеш латта мехкдаьтта цlенду завод йистоала медаьтта бутт мара бисабац. Укх тlеххьарча шерашка Ассаба доагlайоалара дукха балхаш даьд. Мехкдаьтта цlенду завод хьалъе йолаелча дено лаккбенкаб портеи городеи лоархlам. Цул совгlа берригача мехка а боккха лоархlам болаш я из завод. Хlанзалца йиза промышленность мара ца хиннача Эфиопе эггара хьалхара еана йицустре предприяти хургья. Ассабски завод хьалъеча дакъа лоацаш ба советски специалисташ. Советски Союзо еннача кредитий чотах хьалъеш я из.

«Эфиопиан геральд» яхача правительствени газете дукха ха йоацаш белгалбаьккхар из санна йола предприятеш хьалъярах шоашта хьабоала пайда. «Цу тайпарча проектий боккха лоархlам хьаьнга хьахьокх ассабски мехкдаьтта чакхдоахача завода. Советски Союзо кортъостана хьалъеча цу предприяте хlара шера 10 миллион эфиопски доллар кхоаргда. Цул совгlа мехкдаьтта цхьалола дакъа кхыча мехкашка дохка а йиш хургьа вай» аьлаш яздора газета. Эфиопена цхьан шера 280 эзар тонн мехкдаьтта мара эшац, хlаьта завода шера 500 эзар тонн мехкдаьтта чакхдоаккхаргда, тlаьккха газето хувцар баь хул.

Кхыча мехкашкара подрядчикаш а боацаш цу тайпара предприяти хьалъяра хьалхара опыт я из Советски Союзана: проект оттаераш а завод хьалъераш а советски специалисташ ба.

Теплоэлектростанци хьалъяра дола хертера гlишлой-монтажни балхаш чакхдоалаш латт. Цу электростанцо предприятена еша а ца lеш цхьаделча дакъе города а лургья электроэнерги.

Моттигерча специалистех квалифицированни эксплуатационникаш кийчбар дукха заводоуправлене технически кабинет вlашагlъеллай. Занятеш ю советски специалисташа. Дукха ха йоацаш Ассабски завода хьалхара продукци яргья.

А. Малин-Семенов.

ГЭС ХОЛЛ:

НА СЪЕЗД ИСТОРИЧЕСКИ Я

Нью-Йорк. (АПН соб корр.). XVIII съезда болх дика чакхбаларца хувзадерна США Компарте генеральни секретарь Гэс Холла АПН-а собственни корреспондентаца къамаьл деш аьлар:

— На съезд исторически я. Цкъаделе, 1959 шера дана эггара хьалха хиннадаь. Гучахьарча политически арена тlа лаьнай хlана парти.

— Шоаллагlаьале, съезд массена а хоаш партийни кулгалхой хержаб. Из хьалхагlа да йиш йолаш дацар.

— Кхоалагlаьале, американски империализмана Вьетнамерча тlемa духьала лоаттаба безача а, хlаьта граждански бокъонаши американски къахьегамхой экономически lалашбараш тlехьа лоаттаба безача а кхоачамий программа оттаьй.

Цу съездо дукха, чакхдергда шерте политически хьинар. Лоаца аьлча, иштта я цу съезда корттера кхетам.

«Ветнаме США-с лелаю политика вlалла хьал на лаца!» «Сацийта Вьетнамера тlом!», «Вьетнам вьетнамхоашта» — уж санна долча лозунгашца Франкфурте-Майна тlа (ФРГ) дукха ха йоацаш студентий демонстраци хилира. Цуьна чакхъаьхьа Вьетнамерча тlема дуьхьалара студентически конгресс.

И. Беляцкий сурт. ТАСС фотохроника.

ДАКАР. Укх тайпара хул сенегальски городашка бола дукхагlа бола кхалнах. Бlарчача дийнахьа бухкьэlехьаша доалл бер. Кулгаш мукъа хилийтар духьа кхалнаша керта тlа латт хlамаш. Хlаьта бага йоаллар... сигарета ю. Из я — «фи-фа» цхьан африкански кlотаргах яьх, сенегальцашка массаза а гучадала гlаьха багаlйоалача тхьоброн а юкъар. Из лелао цхьан хиннача гlулакх кхоачашдеш: цергашта хьенхача пастина, шоткана, цергаш цlенъерга моттел.

С. Кунина сурт. ТАСС фотохроника.

Вьетнамски Демократически Республика. Ф-105 яха американски реактивни самолет чухийта Сянг Дохт (Сопла провинци) яхача юртара ханехьара минита отряда бlухой.

ВИА—ТАСС сурт.

НИКЪ ИРАЗ ДОЛАШ ХИЛБА ШУН!

Чакхдаьлинад 1965 — 1966 дешара шу. 1—7-ча классашкара дешархой хlана салоlаш, низа чlоагlдуш, наьлхих баргаш, лувчаш, походашка, экскурсешка ухаш, баьцовгlай тербареш, коллекцеш гулъеш ба. Цхьабакъда, бархlагlча классашкара бараш, экзаменаш дlаенна а баьнна, бархl шера образовани шоаш йистехкхар дола баьнна аб, «дукха бараш шоай школашкара шоай хьехархоашкара къаьстаб, хlаьта а, дагахьа сатийна бoлаш, салъуваьлдеш ба уж: деша шоаш чагlарда?

Моттигаш шерта я, шакъаш дукха да. Эггара дикагlа дар да 9-ча классе деша дахар, 10 класс чакх а а аьнна, юкъера образовани эцар, хlенийгь кхы а доккхагlа хилар, эшанеш, опыт дукхагlа lомаар, цул тlехьагlа, бокъонца бlубенна а долаш, дахар чу йахар.

На деш да бархlагlа классаш йистеяьхача 12100 берах ийс эзар бер. Вожаш тlапиха? Вокх юхедисача берий безам хиннаб профессионально - технически училищашка деша даха — уж эзар совгlа сег да; 2000 гаргга сега заявленеш еннай техникумашкеи юкъерча специальни дешара заведенешкеи деша баха аьнна, 400 гаргга долча бера бевзи хиннаб балла а баха, болх бечеи юртарчеи кагирхой сайрийнарча школашка дlахо деша. Аьхха цхьан профессионально-технически училищашка дlачуэна йиш я укх шера 6500 сег массе тайпара профессий lомаергйолаш (токараш, слесараш, инструментальщикаш, кулинараш, швеяш, виноградараш, юрта боахама механизатораш, электрикаш, нойтолжийкаш, тlишлоштъераш, кхыбараш).

2 эзар совгlа сег дlачуэцаргда техникумашкеи специальни юкъерча дешара заведенешкеи.

1966 — 1967 дешара шера бархl шера йолча 31 школах юкъера школаш а еш, просвещене Министерства керда хьеля йолла юкъера кхо школа. Уж хургья гор. Грозне, Урус-Мартане Грозненски юрта районе хlаране чу 964 моттиг а йолаш.

Кхувш йоагlача къоначь тlехьен хlавд ца душ йоакхе и Коммунистически парти Советски правительстваи. Хlаьта дешархоша, шоай еца йоахкоиа жоп а душ, дикагlа деш, шоай низ кхоачача тайпара общественна пайданера къахьег.

Масала, хlана дlадаха 1965—1966 дешара шу дикагlа чакхдаьнихар бераша. шоллагlча шера чубисараш икелагlа хилар, дукхагlа хилар отличникаш, дукхи тlехдикен дешараш. Бархl шера дешара программа шоаш къаьстта чака кхетаь хилар хьахьехкар Наьсарен района Сурхотlарча юкъерча школа, Наьсарен-Вокзалерча бархl шера школа, Волгарча юкъерча школа, № 8 йолча Шалжарча юкъерча школа, № 4 йолча бархl шера дешара школа, гор. Грознерча №№ 3, 2, 7, 5 йолча а кхыча а школай дешархоша.

Цхьабакъда, вай республика школашка дешара шу хlана а боккъаьнца чакхдаьлина дац. 9-ча классашкара дешархой производственни практике, колхозийи совхозийи кхашка, промышленни предприятешка балхаш деш, школаш, дешара тойтара пособеш толаш ба. Хlаьта иттлагlчеи цхьайтталагlчеи классашкара дешархой хlанза шоай тlеххьара паччахьалкхеи экзаменаш дlаенна баьннаб. Хlана царна эггара кертердар — профессий харжар. Хутердар уйла е а боккхагlа болча нотт къоастама дагадоала а деза профессий харжача хана гlалат ца доалара, кийса, шийдеги къоабалбеш бола вахара никъ харжа́ра.

Наькъаш шертта да шоана. Школаш яха даьнираш, йоалагlа а моаните боашр хьахараш оаш.

Вай республикано нувзна укх шера 1-ча курсашка дlачуэцаргда 1500 гаргга сег, кхо эзар совгlа сег дlачуэцаргда юкъерча специальни дешара заведенешка, дукхахача берий технически училищашка деша даха йиш я. 200 совгlа сег балха дlаэцаргда «Грознефть» объединене, 260 сег — «Грознефтехимзаводы» яхача объединене, 60 сег — Наьсарен-Вокзалерча «Электроинструмент» яхача заводо. Шоай мутlарашта юкъе дукха кагирхой бахарга хьежаш ба юрта боахама бохххой.

Школаш яха баьннача вай сий долча кагирхошна вла дог дeагlа никъ ираз долаш а бераште а хилба шун, кагий наха мехкаршей!

П. СКОРОДУМОВА,
Нохч-Гlалгlай АССР просвещени министра заместитель.

«АГИТАТОРА БЛОКНОТА» ТЕМАТИЧЕСКИ НОМЕР

КПСС Нохч - Гlалгlай обкома пропагандеи агитацеи отдела «Агитатора блокнота» оргlана йола шоллара номер (№№ 13—14, июль) лелаьй республикерча lилма - атеистически балха [illegible]

[illegible]

Нохч - Гlалгlай педагогически института студенташ кисьмах лаьца дувцаш а дерхlаш а дарий обзор еш я КПСС обкома кхаланга юкъерча балха отдела заведующийца М. Можидовай «Студенташ [illegible]» яха статья.

[illegible]

Агитатора долча вовзъостала дева техай книта ьынах йохьэсарамщарча къонсама дешай хьахьехьарча лекцей, доклядий, беседай тематика а.

ПХИЙТТЛАГlЧА ТУРАЯ ТlЕХЬАГlА

28 июне хиннай «А» класса шоллагlча группа хьалхерча подгруппера футболах ловзара мехка хьалхара моттиг якхара 15-гlа тур. Нах цецбала хlама хилар цхьаннахьа: кхаьноеши «Текстильщик» ший майдатlа, счет 2:2 а йолаш, ийшар аттейдей а — «Ростсельмашца». Юхебисача матчий результаташ ераш я: «Балтика» — «Жальгирис» — 0:0, «Даугава» — «Кубань» — 0:2, «Динамо» (Кировобад) — «Динамо» (Батуми) — 3:1, «Локомотив» (Тбилиси) — «Спартак» (Нальчик) — 1:0, «Динамо» (Ставрополь) — «Ширак» (Ленинакан) — 0:0, «Динамо» (Таллин) — «Трактор» (Волгоград) — 1:2, «Спартак» (Гомель) — «Рубин» — (Казань) — 0:1.

ТУРНИРИН ТАБЛИЦА ХlАНЗ УКХ ТАЙПАРА Я:

	Л	К	Ц	И	В	О
«Кубань»	14	7	5	2	20—6	19
«Жальгирис»	14	6	5	3	23—13	17
«Локомотив»	14	5	7	2	18—12	17
«Текстильщик»	14	6	5	3	21—15	17
«Рубин»	14	7	3	4	14—11	17
«Динамо» (Кб)	14	5	6	3	15—10	16
«Торпедо»	14	5	6	3	12—13	16
«Трактор»	14	6	4	4	16—17	16
«Даугава»	14	5	5	4	21—13	15
«Динамо» (Ст)	15	5	4	6	9—12	14
«Спартак» (Н)	14	4	4	6	10—15	12
«Балтика»	14	3	6	5	7—13	12
«Динамо» (Б)	14	4	3	7	13—16	11
«Спартак» (Гм)	14	3	5	6	7—13	11
«Динамо» (Т)	14	3	4	7	12—15	10
«Ростсельмаш»	14	2	6	6	9—19	10
«Ширак»	15	1	6	8	10—22	8

Белгалоний чулоацам: Кб — Кировобад, Ст — Ставрополь, Н — Нальчик, Б — Батуми, Гм — Гомель, Т — Таллин.

СССР ДОСААФ АВТОМОТОЛОТЕРЕЯ

1 июлера дена доха доладаьнад СССР ДОСААФ автомотолотерей билеташ. Дукхача наьха шоай лоlамерча патриотически обороний общества чакхйоакхача еlом хиннача тlехьагlа эггара хьалхара лотерея я из. Цуьна юкъе дукха а тайп-тайпара йола хlанзарча хана автомототехника. Иштта, кхаж тоссаргба «Волга», «Москвич-408», «Запорожец» яхача 4030 автомобиля, вай даймехка еш йолча пхе тайпарча 9600 мотоцикла (царех 3840 коляскаш йолаш я), 1260 мотороллера, 9120 мопедаи мотовелосипедаи. Тlеххьаьлуш ба 1941 шера Осоавиахима чакхйоакхача тlеххьарча 15-ча лотерейх кхаж тоссача юкъе 102 легковой автомашини 100 мотоцикла мара дийна ца хилар.

1966 шера лотерея йохкеш дергга а 48 миллион сома билеташ а дохаш, хlаьта цараьра билеташ долча нахе кхамаш эшаьна даьлла доаккхаргдар 24 миллион сом а хургда.

Кхаж бена лотерейни билет долчо шийна дезаш дале кхамо дьаьхачча машина меттел ахча дlаэца йиш я.

ДОСААФ автомотолотерейх хулаьча гlоргда мехкара оборонно массови болх дlахо тоабарга, кагирхошта юкъера спорта тlемаэ-технически тайпаш дегlабхуларга, lомабалара а спортивни а гlирсаш хьалдерга, ДОСААФ организацей материально-технически база толашагlа хулийташ тоаерга.

Билета мах 1 сом. Кхаж тоссаргба 1966 шера декабре.

Автомотолотерея лотерейни билеташ еш йиш я предприятей, учреждений, учреждений, совхозий, колхозий, дешара заведений ДОСААФ-а юкъаьнарча организацей общественни распространителашкара. (ТАСС).

50 ЭЗАР СОМ КХОДАЬД

Старогрозненска буруй доттаче конторе хьалха латтачарех цаl я из. Борнев Ширвани керте латта бригада. Укх шерара буруй тоxара задани кхачашъаь бала боахе цу бригада бурундаш. Бурун тохкаргда сихдарьх, электроэнерги, реагенташ, оташ кхои беш дlахийтарех, бригада коллектино кходаьд 50 эзар сом. Дукхьалаболь бегоо тхьаь бархl дийназьа кходаьд цар 13 эзар сом.

Социалистически лэье лаьнача сиеваьтта юкъе хьалха латт воа. Дохшуваев Абу керте латта коллектив. Дика къахьег коммунист воа. Иванов Георгий керте латта сиена бурудерашa а.

А. ТИЩЕНКО.

ПРИГОВОР ЧАКХДАЬККХАД

Хациев Бибота Iамарбиев, ноана а волаш, Сунженски районе гражданин Махаури Ширвани вийнавар.

Хьалха дlалхача хана цкъа ьа ца lеш суд ьь вар Хациев, цо къаьста а чlоагlа кхерама дола чакчальахеи дуьдамаш деpaд.

Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча суд приговорах Хациева топаш тоxа суд ьаьр. На приговор чакхдаьккхад.

Наьна мотти литературеи хьехарах

Наьна мотти литературеи lомалар керттерча дакъе урокашка кхоачашду. Вай республике дукха ба хlара урока лерттlа кийча я еш; урокий эффективность тlаьтlехьагlа лакхъеш бола хьехархой. Царех ба Наьсарерча юкъерча школера хьехархо Льянов А. Я., Йоккхача-Атагlара юкъерча школера хьехархо Умхаев А. М., Тlой-Юртарча юкъерча школера хьехархо Осмиев Я. С., Наьсарерча бархlшерарча школера хьехархо Мальсагов Я. Ю., Кеатар-Юртарча бархlшерарча школера хьехархо Астамиров А. А., Наьсар-Кертерча юкъерча школера хьехархо Имагожев З. А.

Хlара урока дика кийча ю цар, хlаьта урокаш вахарца, кхыча предметашца бувзий а болаш, моттигерча материалех пайда а эцаш тел. Пудуъьа цар хьехача дешархоша боккхача безамца lомабу наьна мотт.

Наьсарерча юкъерча школа хьехархочо Льянов А. Я. хьехача бераша наьна мотт дика хов. Цхьан урока кийчо ль ца lаш. бlаргчача темай разработкаш ю цо. Кхо-деш тьехарах льана ль ков. Льянова урокий разработкаш хьехархой гоеала лакхйоаккхача институто лакха мах а баь укх шера араргйолча сборника юкъе яхийтай. Районера а, республикера а хьехархошта хьалхашка наьна мотт хьехарах лаьца балха опытах лекцеш еш цо. Наьсарерча юкъерча школера дешархоша арахеца «Лоаман шовда» яха литературни газета районе толашагlа ларех цаl да.

Боккхача безамца наьна мотт хьехаш а, берашка lомабайташ а ва Наьсарерча бархlшерарча школа хьехархо Мальсагов Я. Ю. Цун урокашка чуйийна болх беш хул бераш, соц къамаьлаш дей дар нахьа ледеи ха ц кар.

Ачхой-Мартана района Катар-Юртарча бархlшерарча школа хьехархочо ков. А. Астамирова вlашагlтехай наьна мотти литературеи кабинет. Лакхерча классашкарча дешархоша наьна мотта а, литература а урокаш цу кабинете lомаш, цига я тайтара пособеш, хlаьта царех пайда а эц хьехархочо.

Цхьабакъьа, белгалдакхха деза цхьайолча школашка наьна мотти литературеи массаньа а доагlача тайпара хьехаш ца хилар.

Хахача дешара шера гучадаьлар, масала, цхьаболча хьехархоша шоашта дага доларах программни материал лоадъеш хилар. Нохай-Юрта районерча Галаiтински бархlшерарча школа хьехархочо А. Лулуева 2 сахьата юкъьаштарча классашка lомадьар кердадаьккхар, хlаьта программо на кердалаккхара 6 сахьат хьокиду. 26 сахьата хьеха дезаш дала «Шерлош» 16 сахьата хьийка йистеваьлар из.

Иштта дагадехарах программни материал лоадйича хила хул дешархошта наьна мотти литературеи lомале. Кхы а доккхагlа кхоачамбоацараш да А. Лулуева хьехача литература урокашка. Программе белгалъяьха йола поэма ведеэеш йиш а йиш. шайца «Вакъахьа» хета произведенеш хьийхай цо. Бакъда, школа директора ков. Алапаева толаш хьехархочунгара дайна гlалат.

Из хьал да Нохай-Юрта районерча Зама́й-Юртарча бархlшерарча школе а. Пхелагlча классе наьна мотти литературеи тьехаш волча ков. И. С. Януркаев программни материалех 25 процент lомаийна йитай. Царна юкъе я Б. Саидова, М. Мамакаева, Р. Ахматовай произведенеш.

Наьсар-Кертерча юкъерча школерча хьехархочо Сароев Ш.-Г. «говза» хьех наьна мотт. Йалакача шера хе доха йоавон баллаш 8-гlча марте дlадолаьь 14 марте чакхдаьла йоллар из. Вай бегте тьалхарча денешка дешархошта шерара оценкаш оттайир цо.

Тамаш хlана хlама да Пхьилеъмгий-Юртарча школера цар. Наьна мотт хьеха вокъе йолаш школе 5 хьехархо волаше а 5 «б» классерча дешархоша дlадахача шера декабрь бутт бйвалуш мара йолабадар наьна мотт lомабе. Из бахьан долаш дукхагlболча дешархошта хьалхарчеи шоллагlчеи четвертах оценкаш оттаьй ьаьлц.

Белгалдаьха кхоачамбоацараш да кхыча [illegible] а. Уж хlара бахьан вай школа кулгалхоша наьна моттои литературеи урокашта цlенгга уйла тlайохийташ хилар да. Вай школашка наьна мотти литературеи хьехар толлургаа нагахьа санна хьехархой lилман-теоретически лаpда тlа оттаойя.

Дукхагlа болча наьна мотти литературеи хьехача хьехархой лакхехьара образовани ю. Наьна мотт хьехаш вола хьехархо не мотт дика хаьа сонна берий психологи а педагогика а хьехарийна яь. Кхы [illegible] дохар — хьехара говзал лакхъякхар.

Гоатто а ийса хургаа, массаза санна укх шера наьна мотти литературеи хьехача хьехархой гlалаташ гуча а даьла. хlатlаьдоагlача шера уж хургдац наьнъаш белгалдойя. Школа йистеьккхараш наьна мотти литературеи хlоартта а дика а хоаш хургба тlаьхха.

З. СОЛТАХАНОВ,
хьехархой говзал лакхйоаккхача института методист.

Редактора зам. А. А. МЯКИЕВ.

ЛадувгIа

2 июль, 1966 шу.

РАДИО: 8.10 — Концерт. 8.40 — [illegible] «Iехье» (нохчий меттала). 10:00 — Гамзуковни жуннара къовсаш яха беседа. 16.15 — Нохч-Гlалгlай музыкальни училища йистеьхкхарий концерт. 17.15 — Дружба яхача совхозе боллхой зал[illegible] оттадаь концерт. 19.00—«Къонах» (нохчий меттала). 19.17 — Литературни передача: Кабуша яха иза Ахьмада сакъерамне дуйнар. 19.30 — ЛадувгIа [illegible].

Хьажа

ТЕЛЕВИДЕНИ: 18.00 — [illegible] фильм. 18.35 — [illegible] тlера хьеийца фильм. 19.40 — Сосейийна хьехар ден. 19.20 — [illegible] шум, бераш! 20.30—Дуьне [illegible] юкъе латтача гlулакхий дакъехьа [illegible]. 20.45 — Суртаца [illegible] телевизиони фильм. 21.10 — [illegible] яха телевизиони фильм.

РЕДАКЦИ АДРЕС: г. Грозный, Шеча фронтовикий урам, 15. Телефонаш: редактора — 2-41-23; редактора зам. — 2-30-91; бахктонхана секретаре — 2-45-48; партийни вахаран, промышленностан, юртбоахама, культуран, кехатий отделий — 2-25-72; корректорски — 2-08-20.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков 15. Телефоны: редактора — 2-41-23; зам. редактора — 2-30-91; ответственного секретаря — 2-45-48; отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного, культуры и писем — 2-25-72; корректорской — 2-08-20.

«Грозненский рабочий» издательстви типографи, Революци проспект 7/84.

Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ05234. Заказ № 3452.